

Medicicus

Nr. 1-3 (977-979)
IANUARIE-MARTIE 2024

Fondator : Instituția Publică Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova

Editorial

Rector Emil Ceban,
profesor universitar,
dr. hab. șt. med.,
m.c. al AȘM

Stimată comunitate universitară,

Anul 2024 a început favorabil pentru Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, ce și-a reconfirmat poziția de lider la nivel național în mai multe clasamente internaționale. Ne bucurăm împreună și suntem mândri că Alma Mater evoluează în diverse domenii de activitate, iar acest fapt este o recunoaștere a calității programelor de studii, a excelenței în cercetare și inovare, a responsabilității sociale și vizibilității instituționale, și exprimă angajamentul nostru ferm și deschiderea spre internaționalizare, modernizare și dezvoltare continuă.

Totodată, concluzia expertului extern privind conformitatea Sistemului de Management al Calității cu cerințele standardului internațional ISO 9001-2015 reprezintă o apreciere înaltă a activității instituției și a rezultatelor remarcabile înregistrate de către membrii comunității universitare.

Performanțele obținute ne motivează să muncim asiduu și să perseverăm, să realizăm acțiunile stabilite în Programul de implementare a Planului strategic de dezvoltare a Universității pentru următorii ani, cu adaptarea acestora la necesitate, pentru a face față cerințelor contemporane și concurenței pe segmentul învățământului superior medical și farmaceutic la nivel național și regional.

Am inițiat procesul de autoevaluare a programelor de studii de master în vederea acreditării acestora de către Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare. În condițiile actuale de aderare a Republicii Moldova la comunitatea europeană este un imperativ al timpului de a oferi beneficiarilor de studii oportunități de dezvoltare profesională și personală echivalente cu cele europene. Asigurarea calității în toate domeniile strategice de activitate ale Universității rămâne a fi o prioritate. Vă îndemn

să ne conjugăm eforturile cu responsabilitate pentru a trece la o treaptă superioară de progres instituțional și a contribui la susținerea parcursului european al țării noastre.

Dragi colegi și studenți,

Primăvara este mai mult decât un anotimp, este o stare de spirit. În esență, este anotimpul reînvierii ce ne reîntoarce la origini, ne încarcă cu energia explozivă a verdelui, ne îmbată cu mireasma florilor, ne bucură cu seninătatea cerului și ne încălzește cu razele blânde ale soarelui, trezind în noi speranța și motivația.

Este și anotimpul în care prindem la piept oamenilor dragi Mărțișorul, în semn de apreciere și recunoștință, simpatie și dragoste.

Fie ca primăvara să vă aducă multă sănătate, liniște sufletească și noroc, bucurii și împliniri, armonie și pace.

O primăvară minunată!

ÎN ACEST NUMĂR:

Alma Mater

USMF „Nicolae Testemițanu” –
locul I la nivel național în
Webometrics

p. 2

Instruire

Modernizarea și fortificarea
educației prin cercetare în
farmacie și medicină în cadrul
USMF „Nicolae Testemițanu”
FORCE_Farm

p. 3

Cercetare

Realizările în domeniul cercetării și
inovării în perioada 2020-2023

p. 4-5

Rezultatele intermediare ale
proiectului PhageLand

p. 5

„DiaMed@
USMF Nicolae Testemițanu”:
experiența specialiștilor din
diasporă

p. 6

O zi concentrată pe bolile rare
aduce speranță

p. 7

Cooperare internațională

Laboratorul de patologie
digitală – inaugurat cu suportul
Guvernului României

p. 8

Relații publice

Campania „Eu sunt
promotorul USMF „Nicolae
Testemițanu”, 2024

p. 9

Oameni meritoși

Remarcabilul profesor
universitar Ion Ababii – fost
rector al USMF „Nicolae
Testemițanu” – octogenar

p. 10

Gala Studenților Laureați 2023

p. 11

Studenții în acțiune

Mediciniștii au donat circa 100
litri de sânge

p. 12

USMF „Nicolae Testemițanu” – unica instituție de învățământ superior din țară prezentă în SCImago Institutions Rankings

USMF „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova este unică instituție de învățământ superior din țară ce se regăsește în SCImago Institutions Rankings 2023 (SIR, <https://www.scimagoir.com/>). Potrivit SIR, universitatea noastră se poziționează pe locul 3898 la nivel global printre cele 4533 de instituții de învățământ superior și pe locul 324 printre cele 439 de universități din Europa de Est incluse în acest clasament.

În topul global SCImago al instituțiilor din domeniul medicinei, USMF „Nicolae Testemițanu” ocupă locul 4675 printre cele 4981 de instituții și poziția 251 printre cele 304 din Europa de Est. Instituția noastră înregistrează cel mai bun indicator la capitolul *Medicina pulmonară și respiratorie*, astfel clasându-se pe locul 1262 la nivel mondial și pe locul 22 printre instituțiile din regiunea Europei de Est.

În clasamentul universităților de profil medical, Universitatea se situează pe poziția 2456 la nivel mondial printre 2700 de instituții de învățământ superior și pe locul 158 printre cele 195 de universități de medicină din Europa de Est.

SCImago este un top al instituțiilor de învățământ superior și de cercetare, clasificate printr-un indicator compozit, ce combină trei seturi de indicatori bazați pe performanța cercetării (50%), rezultatele inovației (30%) și impac-

tul societal (20%) măsurat prin vizibilitatea lor pe web.

În clasamentul *General SCImago*, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” se situează pe locul 7566 la nivel global printre

8433 de instituții și pe locul 553 printre 803 instituții din Europa de Est incluse în top, ocupând a doua poziție la nivel național după Academia de Științe a Moldovei.

În clasamentul *Cercetare*, ce se referă la volumul, impactul și calitatea rezultatelor științifice ale instituției, la nivel global universitatea noastră se plasează pe locul 6442 printre cele 8433 de instituții incluse în SIR, pe poziția 3094 printre cele 4533 de universități și pe locul 303 printre cele 439 de universități din Europa de Est.

Topul *Inovație* este calculat în funcție de numărul de cereri de brevet ale instituției și de citările pe care rezultatele științifice le primesc din brevete. Astfel, Universitatea ocupă locul 7511 printre cele 8433 de instituții de cercetare, poziția 4019 în clasamentul celor 4533 de universități la nivel mondial și se situează pe locul 307 printre cele 439 de universități din Europa de Est.

Clasamentul *Societal* se bazează pe numărul de pagini de pe site-ul instituției și pe numărul de backlinkuri și mențiuni din rețelele sociale. În acest top, la nivel mondial Universitatea se plasează pe locul 7043 printre cele 8433 de instituții, pe poziția 3777 printre cele 4533 de universități și pe locul 285 printre cele 439 de universități din Europa de Est.

USMF „Nicolae Testemițanu” – locul 1 la nivel național în clasamentul internațional *Webometrics*

Pentru al 2-lea an consecutiv, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova se menține pe primul loc printre universitățile din țară în *Ranking Web of Universities (Webometrics)* și a urcat 31 de poziții la nivel mondial, comparativ cu datele din ianuarie 2023.

Potrivit raportului *Webometrics*, publicat la sfârșitul lunii ianuarie 2024, universitatea noastră se clasează pe locul 268 în Europa Centrală și de Est, pe locul 1129 printre instituțiile de învățământ superior prezente on-line pe continentul european și pe poziția 3657 la nivel global.

USMF „Nicolae Testemițanu” este lider național la capitolul *Transparență*, acumulând cel mai mare număr de citări ale publicațiilor autorilor în profilurile pe *Google Scholar*. Astfel, universitatea a înregistrat 44 746 de citări, cu 17 133 de citări mai mult decât în luna ianuarie 2023 (27 613 citări), ce constituie o creștere cu 62%.

De asemenea, la capitolul *Excelexență*, Universitatea ocupă primul loc la nivel de țară și a avansat cu 102 poziții la nivel mondial. Totodată, în ultimul an, USMF „Nicolae Testemițanu” a avansat la nivel global

cu 379 de poziții la capitolul *Impact* (Vizibilitate).

Rectorul Emil Ceban a transmis mulțumiri întregii comunități universitare pentru această performanță, accentuând faptul că menținerea Almei Mater în poziția de lider național în *Ranking Web of Universities*, dar și în alte trei clasamente internaționale, se datorează eforturilor comune, muncii asidue și contribuției fiecărui cercetător, angajat și beneficiar de studii al Universității, în contextul promovării *Accesului Deschis și a Științei Deschise*, asumării misiunii de integrare a științelor medicale și farmaceutice în aria mondială a cercetării.

Menționăm că USMF „Nicolae Testemițanu” ocupă poziția de lider la nivel de țară în clasamentul *Webometrics* începând cu luna iulie 2022.

Lansat în 2004 de către *Cybermetrics Lab* din Spania (*Spanish National Research Council, CSIC*), *Ranking Web of Universities* este un sistem de clasificare pentru universitățile din întreaga lume, ce are scopul de a motiva atât instituțiile, cât și cercetătorii să promoveze constant și echidistant pe on-line activitățile lor în domeniu. Obiectivul principal al clasamentului *Webometrics* este de a promova accesul

deschis la cunoștințele generate de instituțiile de învățământ superior. Cea mai bună strategie pentru a îmbunătăți poziția în top este de a crește cantitatea și calitatea conținutului web. Acesta este cel mai amplu clasament academic al instituțiilor de învățământ superior ce oferă un exercițiu științific independent, obiectiv, gratuit și deschis pentru furnizarea de informații fiabile, multidimensionale, actualizate și utile despre performanța universităților din întreaga lume.

Ranking Web of Universities este publicat de două ori pe an și analizează, în prezent, 31 de mii de instituții de învățământ superior din peste 200 de țări, după trei indicatori:

50% – **Impactul (Vizibilitatea)** – numărul total de linkuri (legături) externe pe care domeniul web al instituției le primește de la terțe părți (*Ahrefs Majestic*);

10% – **Transparența (Deschiderea)** – numărul total de citări ale cercetătorilor universității ce se regăsesc în topul celor 310 profiluri ale autorilor, din care se exclud primele 20 de profiluri (*Google Scholar Profiles*);

40% – **Excelexența** – calitatea articolelor științifice publicate în reviste internaționale cu factor de impact ri-

dicat, aflate în primele 10% cele mai citate la 27 de discipline, conform datelor 2018-2022 (*Scimago*).

Organizatorii vin cu unele recomandări privind profilurile autorilor pe *Google Scholar Citations (GSC)*:

În primul rând, este foarte important de indicat denumirea oficială a universității la afiliere și a adresei de e-mail personalizată instituțional a autorului/autorilor.

Autorii poartă responsabilitate pentru corectitudinea informațiilor de pe profilul personal în *Google Scholar*. *GSC* actualizează automat profilurile autorilor care, uneori, adaugă masinal înregistrări și citări

ce nu aparțin acestora. Autorii ar trebui să fie conștienți de aceasta și să-și revizuiască periodic profilurile. De asemenea, instituțiile ar trebui să-și monitorizeze profilurile membrilor comunității pentru a exclude înregistrări false, incorecte sau duplicate intenționate (sau neintenționate). Acestea sunt rigorile de calificare în top, deoarece instituția identificată cu asemenea neconformități poate fi exclusă din edițiile viitoare ale clasamentului.

Profilurile non individuale (reviste, departamente, grupuri, conferințe) sunt penalizate până la excluderea întregii instituții (numărul de citări este egal cu zero).

Dacă sunt adăugate intenționate mai multe profiluri de autori ce nu aparțin Universității pentru a crește poziția în top al acesteia – un exemplu de practici neconforme – instituția va fi exclusă din clasament.

În ediția curentă au fost analizate peste 1 500 000 de profiluri *GSC*. Cifrele sunt valabile doar la momentul colectării datelor (1-20 ianuarie 2024).

Câteva universități au două domenii web principale, însă doar cel mai bun clasat global este inclus în clasamentul *Webometrics*.

Prima misiune de audit extern în anul 2024

Sistemul de Management al Calității (SMC) al USMF „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova continuă să fie conform grilei de audit, iar asigurarea calității constituie o preocupare permanentă a conducerii instituției, fiind un element important atât la nivel instituțional, cât și la nivel de subunitate – facultate, departament, catedră și laborator. Aceasta este concluzia primei misiuni de audit extern de supraveghere privind funcționalitatea SMC, conform cerințelor standardului internațional ISO 9001:2015, pe domeniul învățământului superior medical și farmaceutic, cercetare științifică și formarea continuă a medicilor și a farmaciștilor.

Auditul extern din acest an – supraveghere programată – a fost efectuat în zilele de 12 și 13 ianuarie

cesele în conformitate cu normele legale, cerințele reglementate și contractuale. În acest context, expertul a venit cu aprecieri pentru echipa de auditori ai Universității, care reușește să asigure funcționalitatea Sistemului de Management al Calității conform cerințelor standardului internațional.

Rectorul Emil Ceban și-a exprimat convingerea că, și de această dată, misiunea de audit extern a fost una constructivă și eficientă, iar recomandările experților vor contribui la îmbunătățirea activității instituției.

Olga Iurco, șefa Departamentului Audit Intern al USMF „Nicolae Testemițanu”, a menționat că auditul de supraveghere a inclus: evaluarea auditurilor interne și analiza de management a acțiunilor întreprinse pentru înlăturarea necon-

2024, de către o echipă de experți ai Companiei de certificare „Certind” din București, reprezentată de Vlad Gheorghita, auditor-șef, și Daniela Cara, specialist în managementul calității. În prima zi a avut loc ședința de deschidere a misiunii de audit, la care au participat rectorul USMF „Nicolae Testemițanu”, profesorul Emil Ceban, și alți membri ai echipei administrative.

În cadrul întrevederii, auditorul-șef Vlad Gheorghita a menționat principalele obiective ale misiunii de audit, printre care: evaluarea conformității Sistemului de Management al Calității cu criteriile de audit, eficacitatea SMC în asigurarea capacității Universității de a-și realiza obiectivele și de a desfășura pro-

formităților identificate în timpul auditului anterior, tratarea reclamațiilor, eficacitatea sistemului de management cu privire la realizarea obiectivelor și a rezultatelor intenționate ale SMC, progresul activităților planificate pentru îmbunătățirea continuă, continuitatea controlului operațional, analiza oricăror modificări survenite în sistemul de management sau contextul acestuia, utilizarea mărcii de certificare și a referirii la certificare.

În anul curent, Universitatea marchează 15 ani de implementare a standardelor internaționale de calitate și de menținere corespunzătoare a Sistemului de Management al Calității.

Universitatea – lider printre instituțiile de învățământ superior din țară în *MosiUR* 2023

Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova se menține pe locul 901-1000 în clasamentul internațional *The Three University Missions (MosiUR) 2023*, ediția a VII-a. Totodată, universitatea noastră este lider printre trei instituții de învățământ superior din țară prezente în acest top.

Rectorul Universității Emil Ceban consideră că menținerea în clasamentul respectiv este rezultatul efortului întregii echipe universitare: „Apreciem contribuția fiecărui membru în parte al familiei USMF

„Nicolae Testemițanu” pentru sporierea vizibilității Almei Mater la nivel național și internațional”.

În ediția curentă a clasamentului *MosiUR*, numărul universităților a crescut de la 1800 la 2000, comparativ cu cea de anul trecut. Clasamentul evaluează, în baza a 16 indicatori, calitatea educației (45%), activitatea științifică (25%) și contribuția universităților în societate (30%). Cele mai bune 2000 de universități din 112 țări au fost selectate dintr-o listă de peste 2300 de instituții de învățământ superior din 165 de state.

Alma Mater se menține în top 10% în *Global Aggregate Ranking*

USMF „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova se menține în top 10% în *Global Aggregate Ranking*, pentru al treilea an consecutiv, printre cele mai bune 2500 de universități din lume.

Ediția *Global Aggregate Ranking 2024* (<https://best-edu.ru/rating/global/globalnyj-agregirovannyj-rejting>) – instrument independent de evaluare a învățământului superior în baza datelor din anul 2023 – include 13 clasamente instituționale globale și baza de date europeană a programelor acreditate DEQAR.

USMF „Nicolae Testemițanu” se regăsește în două clasamente, ocupând la nivel mondial poziția 901-1000 în *The Three University Missions (MosiUR)* și locul 2456 în *SCImago Institutions Rankings (SCImago)*, și este înregistrată în baza de date europeană a programelor acreditate DEQAR, ce conține informații despre instituțiile de învățământ superior și programele educaționale. Fiind acreditată instituțional conform standardelor Federației Mondiale pentru Educație Medicală, inclusiv cele trei programe de studii integrate (Medicină, Stomatologie și Farmacie),

universitatea noastră a obținut cea mai înaltă apreciere în DEQAR – (A).

dezvoltare continuă. Și topul dat este un reper în evoluția instituției

Rectorul Emil Ceban a menționat că prezența Universității în acest clasament reprezintă o apreciere a activității și a performanțelor înregistrate de comunitatea universitară. „În ultima perioadă Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” excelează în multe domenii de activitate, iar prezența în mai multe clasamente internaționale confirmă calitatea programelor de studii și deschiderea instituției pentru modernizare și

noastre, fapt ce ne determină să stabilim noi acțiuni pentru a face față concurenței acerbe pe segmentul învățământului superior și cerințelor contemporane”, a accentuat rectorul.

USMF „Nicolae Testemițanu” este prima universitate din Republica Moldova care a fost inclusă în *Global Aggregate Ranking*, în anul 2022. Clasamentul evaluează 3627 de universități din 132 de țări în conformitate cu metodologia *MetAlig*.

Modernizarea și fortificarea educației prin cercetare în farmacie și medicină în cadrul USMF „Nicolae Testemițanu” FORCE_Farm

Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” va achiziționa tehnologii avansate pentru mai multe laboratoare, inclusiv de medicină moleculară și de nanotehnologii farmaceutice. Totodată, instituția va adapta curriculumul la unele programe de studii și va elabora programe noi de studii, care să corespundă cerințelor pieței forței de muncă. Acest lucru va fi posibil grație subproiectului investițional „Modernizarea și fortificarea educației prin cercetare în farmacie și medicină în cadrul USMF Nicolae Testemițanu FORCE_Farm”, ce a fost lansat pe data de 16 ianuarie 2024. Subproiectul, în valoare de 2 milioane de euro, se înscrie în runda a doua a apelului de subproiecte din cadrul Proiectului „Învățământul Superior din Moldova” (PISM), implementat de Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova (MEC) și finanțat de Banca Mondială.

În deschiderea evenimentului, rectorul Universității Emil Ceban a accentuat necesitatea actualizării și dezvoltării continue a ofertei educaționale și remodelarea curriculumului universitar prin integrarea învățământului cu cercetarea și formarea abilităților clinice și farmaceutice calificate ale viitorilor specialiști, care trebuie să fie capabili să facă față provocărilor timpului și noilor cerințe ale sistemului național și mondial de sănătate. În condițiile aplicării realizărilor de ultimă oră a științei și tehnicii în toate domeniile vieții sociale, inclusiv în medicină și farmacie, unul dintre principalele obiective strategice de dezvoltare a USMF „Nicolae Testemițanu” până în anul 2030 este implementarea principiului *instruire prin cercetare*.

„Prin implementarea proiectului FORCE_Farm preconizăm să asigurăm o pregătire integrată a medicilor și farmacistilor prin prisma cunoașterii medicamentului, precum și dezvoltarea abilităților de colaborare în echipe interprofesionale, fapt ce ar permite o evaluare multilaterală a pacientului și luarea deciziilor tera-

peutice bazate pe evidențe, în contextul aplicării principiilor medicinei personalizate, scopul căreia este de a asigura tratamentul potrivit pacientului potrivit, la momentul potrivit”, a subliniat rectorul.

Adriana Cazacu, secretar de stat al MEC, a menționat necesitatea creării mediilor de învățare conforme standardelor, astfel ca studenții să beneficieze de mai multe facilități, iar universitățile să se poată dezvolta. Secretarul de stat a apreciat faptul că la USMF „Nicolae Testemițanu” se muncește mult la capitolul internaționalizare pentru atragerea studenților străini, dezvoltarea capacităților resurselor umane, se investesc resurse financiare pentru crearea condițiilor de studii, se schimbă mediile de învățare, studenții beneficiază de laboratoare performante dotate cu tehnologii de ultimă generație, cămine și terenuri de sport modernizate ș.a.

La rândul său, Alexandru Gașnaș, secretar de stat la Ministerul Sănătății, a evidențiat rolul cercetării fundamentale și a celei aplicate în economie, dar în special în instruirea medicală, constatând că în ultima perioadă se fac multe investiții în cercetare și este nevoie de implicare. „USMF „Nicolae Testemițanu” are nevoie de spațiu pentru un start-up – un mediu

în care să creștem și să dezvoltăm cultura cercetării. Împună cu Universitatea vom deschide acest parc de start-up-uri, unde să concentrăm diferite cercetări în acest ecosistem”, a menționat Alexandru Gașnaș.

„Dragi studenți, mediul de afaceri din țară, în speță pe domeniul de consultanță în medicină și nu numai, este în continuă dezvoltare. Vă recomand să preluați toate cunoștințele pe care vi le oferă minunații specialiști din domeniul medicinei și să le implementați cu succes la noi acasă, în Republica Moldova”, a adăugat Sergiu Harea, managerul proiectului PISM, președinte al Camerei de Comerț și Industrie a Republicii Moldova. El a subliniat că proiectul dat are trei dimensiuni: îmbunătățirea mecanismului de asigurare a calității, orientarea spre piața muncii și managementul resurselor și investițiilor statului, și a fost inițiat de guvern la insistența mediului de afaceri, deoarece universitățile trebuie să instruiască specialiști de care au nevoie companiile.

Potrivit managerului subproiectului „FORCE_Farm”, conferențiarul universitar Livia Uncu, subproiectul *Modernizarea și fortificarea educației prin cercetare în farmacie și medicină în cadrul USMF „Nicolae Testemițanu”* este complementar subproiectului

„FORCE_Med” și se orientează spre implementarea principiului *instruire prin cercetare*: de la obținerea medicamentului până la utilizarea în terapie.

În acest scop vor fi create: Laboratorul de biotehnologii vegetale și farmaceutice pentru studii în domeniul științelor farmaceutice fundamentale și de profil, Laboratorul de nanotehnologii farmaceutice și design al medicamentelor, care va asigura abordarea prin experiment și cercetare a disciplinelor de profil farmaceutic, dar și a celor clinice, vor fi utilizate cu aparatul modern laboratoare Centrului Științific al Medicamentului, va fi creată o sală de studii și cercetare, dotată cu sisteme educaționale specializate, prin care se va asigura participarea studenților în procesul de simulare a experimentelor și la etapele de elaborare a medicamentelor. Crearea acestei infrastructuri va contribui la educarea biotehnologică a studenților, prin însușirea abilităților practice avansate în domeniul analizelor fizico-chimice și bioanalizei, precum și la aplicarea diverselor metode moderne de cercetare a proprietăților medicamentelor.

Profesorul Olga Tagadiuc, manager al subproiectului *FORCE_Med*, a prezentat rezultatele obținute de către Universitate până la etapa actuală în cadrul primului subproiect „Fortificarea educației prin cercetare în medicină în cadrul USMF „Nicolae Testemițanu”, în curs de derulare de un an și 3 luni. „Până în prezent, două curriculumuri de studii integrate și două de master au fost deja aprobate, iar celelalte sunt în proces de evaluare. A fost inițiată curricula „Adaptarea la schimbările climatice”, astfel încât începând din semestrul curent studenții pot opta pentru această disciplină ce va fi studiată în noul universitar. Practic, anul viitor de studii va începe cu planuri noi de învățământ și cu 8 curriculumuri îmbunătățite, precum și cu alte două noi”, a comunicat managerul de subproiect.

Componenta cea mai mare ca finanțare a fost preconizată pentru fortificarea infrastructurii de cerce-

tare prin crearea de noi laboratoare științifice medicale și înzestrarea celor existente cu mobilier și echipament modern, destinate studenților și altor categorii de beneficiari. În acest scop, au fost organizate două runde de achiziții. 35% din bugetul alocat a fost valorificat pentru achiziționarea utilajelor de înaltă performanță, cum ar fi: un dispozitiv de fotometrie prin absorbantă, fluorescență, luminiscentă și microscopia încadrată, ce permit efectuarea analizelor culturilor de celule vii, un utilaj de cronometrie lichidă axată pe studiul proteinelor, precum și utilaje pentru efectuarea experimentelor pe animale.

S-au efectuat lucrări de reparație capitală a etajului 6 din Blocul didactic nr. 1 „Leonid Cobâleanchi”, de re-proiectare a sistemului de ventilație corespunzător cerințelor pentru laboratoare, design al mobilierului ș.a. Se preconizează ca platforma să fie dotată în proporție de 80-90 la sută până la sfârșitul acestui semestru. „Sperăm că datorită implementării celor două subproiecte, studenții vor putea să-și dezvolte abilități de lucru în laborator, fapt ce pe viitor le va permite să fie și mai solicitați pe piața muncii, care, la rândul său, se va diversifica și nu se va limita doar la farmacie, dar și la industria farmaceutică avansată în Republica Moldova”, a concluzionat Olga Tagadiuc.

Subproiectele *FORCE_Med* și *FORCE_Farm* fac parte din *Programul de Îmbunătățire a Învățământului Superior și se înscriu în obiectivele Guvernului Republicii Moldova, în intervențiile Ministerului Educației și Cercetării menite să modernizeze și să sporească calitatea procesului educațional la toate nivelurile de studii, prin menținerea și dezvoltarea ofertei educaționale, reconfigurarea instruirii din perspectiva formării de competențe și sporirea atractivității și competitivității atât la nivel național, cât și în context european.*

O nouă promoție a finalizat Programul Internațional în Stomatologie

O nouă promoție – cetățeni americani cu reședința în statul California, SUA – a finalizat studiile postuniversitare la Programul Internațional în Stomatologie (International Dental Program) la Facultatea de Stomatologie, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova.

Cei 38 de absolvenți ai studiilor de secundariat clinic și-au primit certificatele în cadrul unei ceremonii, ce a avut loc pe data de 14 decembrie 2023, în prezența administrației Universității, a reprezentanților Facultății de Stomatologie, cadrelor didactice și colegilor.

Prodecanul Facultății de Sto-

matologie Dragoș Cucu a adresat un mesaj de felicitare absolvenților, menționând că, în pofida pandemiei COVID-19 și a războiului din Ucraina, tinerii au depășit dificultățile și au fost capabili să studieze: „Profesorii implicați în program au lucrat cu dăruire și entuziasm, pentru ca în termen restrâns să reușească transmiterea unui volum

mare de cunoștințe și abilități discipolilor din străinătate”. Prodecanul a încurajat medicii stomatologi să dea dovadă de etică, empatie și respect față de pacienți, întrucât în acest mod își vor demonstra recunoștința pentru eforturile comune ale profesorilor și personalului universitar. În final, Dragoș Cucu i-a îndemnat

să nu uite că Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova a reprezentat o treaptă importantă în realizarea visului de a practica stomatologia în statul California, iar activitatea lor profesională în SUA va constitui testul principal de evaluare a cunoștințelor obținute aici.

În numele promoției 2023 a vorbit Vishavtej Singh Grewal, care a mulțumit echipei de profesori ai Facultății de Stomatologie pentru dedicare și suportul consecvent acordat în dezvoltarea dexterităților stomatologice.

Absolventa Yash K. Barringa și-a exprimat grațitudinea și sentimentul de onoare pentru oportunitatea de a studia la USMF „Nicolae Testemițanu”, unde a trăit experiențe deosebite și și-a creat amintiri uimitoare, ce i-au marcat viața. Tânărul doctor a accentuat că a rămas impresionat și de cultura țării noastre, promițând că va reveni aici în vacanță împreună cu întreaga sa familie.

În final, în semn de respect și profundă recunoștință, absolvenții au acordat diplome de apreciere profesorilor care i-au îndrumat pe parcursul studiilor.

Programul Internațional în Stomatologie presupune doi ani de studii prin secundariat clinic – 7 ore zilnic, 17 săptămâni în semestru, iar la final medicii obțin un certificat de absolvire a studiilor postuniversitare în Stomatologie.

Donație de materiale didactice și manechine

Catedra de medicină de familie a USMF „Nicolae Testemițanu” a recepționat la 4 martie a.c. un lot de materiale didactice și echipamente de simulare din partea Organizației Mondiale a Sănătății în Republica Moldova (OMS Moldova) pentru instruirea studenților de la programul de studii de licență *Asistență medicală generală în cadrul modului „Promovarea alimentației la sân” și a medicilor de familie în cadrul programelor de educație medicală continuă*.

Daniela Madan, reprezentanta Biroului OMS Moldova, a menționat că donația a fost oferită în vederea susținerii parteneriatului instituțional și promovarea alăptării exclusiv la sân a copiilor, precum și avantajele acesteia. Donația include două manechine pentru consiliere în alăptare, replici ale sânilor pentru demonstrarea proceselor din timpul sarcinii și alăptării, un model mecanic de pompă de sân și alt model din material textil. Profesorul Ghe-

nadie Curocichin, șef al Catedrei de medicină de familie, a menționat că aceste materiale vor fi folosite pentru formarea și perfecționarea abilităților practice ale studenților și lucrătorilor medicali, și sporirea capacităților de alăptare printre mame. Materialele educaționale vor contribui la promovarea alăptării, încurajând mamele să opteze pentru alăptarea la sân ca o prioritate pentru protejarea sănătății copiilor și a bunăstării lor.

„În ultima perioadă se înregistrează o nouă tendință printre mămici-

cile tinere care renunță la procesul de alăptare a nou-născuților, ceea ce impune personalul medical, medicii de familie, pediatrii și neonatologii să întreprindă acțiuni și să formeze direcții de promovare a alăptării la sân”, a subliniat profesorul Curocichin.

Delegata OMS Moldova a subliniat că, dacă echipamentele de simulare își vor demonstra utilitatea, reprezentanții Universității ar putea solicita și alte seturi similare.

Realizările în domeniul cercetării și inovării în perioada 2020-2023

Domeniul cercetării și inovării la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” a înregistrat un nivel superior de performanță și competitivitate în perioada 2020-2023, oferind oportunități de dezvoltare durabilă instituțională. Despre acest lucru a enunțat academicianul Stanislav Groppa, prorector pentru activitatea de cercetare, în cadrul ședinței Senatului universitar din data de 22 februarie 2024.

O atenție deosebită a fost direcționată spre organizarea și dotarea structurilor de cercetare cu echipament și tehnologii moderne. În acest scop a fost creat Centrul de cercetare în domeniul sănătății și biomedicinii (CCDSB) – parte componentă a Institutului Național de Cercetare în Medicină și Sănătate (INCMS), ce a coordonat implementarea a 27 de proiecte în cadrul Programului de Stat, precum și a altor proiecte internaționale, de transfer tehnologic ș.a. Până în prezent a fost elaborat proiectul de reconstrucție a edificiului fostului Laborator Științific Central, unde va fi organizat CCDSB, fiind efectuată expertizarea internațională și un studiu de fezabilitate. Proiectul prevede reconstituirea și extinderea clădirii cu un nou spațiu clinic și experimental – cu laboratoare și cabinete clinice, dotate cu aparatură modernă.

În ceea ce privește fondarea Biobăncii, a fost votată în primă lectură *Legea cu privire la biobancă* și a fost creat softul *Registrului de evidență informațională a bio-specimenelor*. La finele anului 2022, USMF „Nicolae Testemițanu” a devenit membră a Societății Europene pentru Biobănci și Bioprezervare (ESBB).

De asemenea, a fost dezvoltată baza experimentală pentru cercetări – Vivariul, fiind achiziționate animale de laborator genetic curate de linia *Wistar*, în cadrul unui proiect transfrontalier, și a fost obținută autorizația de funcționare a Vivariului.

În perioada 2020-2023 comunitatea științifică a participat activ la concursurile lansate pentru proiecte naționale și internaționale, fapt ce a sporit esențial vizibilitatea instituției. Cercetătorii Universității au participat la 3 proiecte europene *Orizont 2020*, fapt ce a permis integrarea în rețeaua internațională și deschiderea de noi oportunități de cooperare cu unele consorții europene formate din peste 40 de țări. Programul European *COST* a creat posibilități de antrenare a echipelor în 12 acțiuni *COST*, beneficiind de mobilități academice, participări la activități de instruire și conferințe, dezvoltarea colaborărilor și pregătirea propunerilor în cadrul programului *Orizont*.

Este relevantă participarea Universității în proiectele multilaterale: *EraNet.Plus* și „Tratarea cu fagi și tehnologia zonelor umede ca strategie de intervenție pentru a preveni diseminarea rezistenței la antibiotice în apele de suprafață” (*PhageLand*). Republica Moldova a devenit membră al Programului de Rezistență Antimicrobiană. În acest context, USMF „Nicolae Testemițanu” în comun cu instituții din 6 țări partenerare a elaborat metode specifice pentru înlăturarea patogenilor multirezistenți prin crearea de bacteriofagi specifici, s-a reușit cartografierea în dinamică a consumului de antimicrobiene în țară. Procedurile vor fi implementate în tratarea apelor la stațiile de epurare.

Au fost realizate cu succes și 3 proiecte bilaterale în baza Protocolului de cooperare științifică și tehnologică între Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare (ANCD) și Consiliul Tehnologic de Cercetare din Turcia (TUBITAK). Ca rezultat, au fost obținute noi date despre genetica

epilepsiei și particularitățile polimorfismului genetic asupra populației din Republica Moldova și Turcia, precum și noi date ce țin de dopaj, diagnostic și prevenție.

De asemenea, a fost creată o rețea regională transnațională și multidisciplinară de servicii medicale, de cercetare și de instruire în cadrul proiectului transfrontalier „Rețea transfrontalieră integrată pentru servicii avansate de sănătate în domeniul obezității, diabetului și a altor tulburări metabolice – OBDA-NET”, implementat în parteneriat cu Universitatea de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa” Iași și finanțat de UE prin intermediul Guvernului României.

În perioada de pandemie au fost realizate 5 proiecte în cadrul Programului național pentru tineri cercetători și alte două proiecte în vederea sporirii capacității de cercetare a COVID-19 în Republica Moldova.

Împreună cu 18 instituții partenerare din nouă țări ale bazinului dunărean a fost implementat proiectul „Îmbunătățirea gestionării bolii celiace în regiunea Dunării prin creșterea gradului de conștientizare, îmbunătățirea cunoștințelor și dezvoltarea de competențe mai bune – CD SKILLS”, prin intermediul Programului Transnațional Dunărea 2014-2020. Ca rezultat, în țara noastră a fost creat *Registrul pacienților cu boală celiacă*.

INCMS a monitorizat implementarea a 114 proiecte de cercetare, dintre care 66 la nivel național și 48 la nivel internațional. Evaluarea economico-financiară a dinamicii proiectelor de cercetare pentru perioada 2020-2023 demonstrează o creștere a bugetului de circa 4 ori (de la 26,7 mln lei la 109,1 mln lei) și a numărului de proiecte de 2,3 ori (de la 51 la 114 proiecte). Se constată o sporire a numărului de aplicări (de la 5 proiecte în anul 2020 la 63 de proiecte în 2023).

În premieră, a fost aplicată metodologia de evaluare a impactului economic al rezultatelor cercetării. Astfel, rezultatele finale ale cercetărilor din cadrul tuturor proiectelor implementate au fost supuse autoevaluării economice, în conformitate cu 5 indicatori de performanță: relevanță, eficacitate, eficiență, impact și sustenabilitate. Rezultatele științifice competitive au fost valorificate prin 150 de obiecte de proprietate intelectuală și 80 de brevete de invenție, organizarea a 70 de evenimente și publicarea a circa 800 de articole științifice în reviste naționale și internaționale, inclusiv cu factor de impact.

În domeniul *ingineriei tisulare și culturi celulare* s-a reușit dezvoltarea materialelor pentru transplant în diverse defecte osoase, de cartilaj și în oftalmologie, au fost elaborate proceduri de decelularizare a vaselor sangvine și de extragere a colagenului din complexul ombilico-placental, și

demonstrată adeziunea substanțelor medicamentoase pe suprafața nanoparticulelor.

Rezultate clinice relevante au fost obținute în domeniul *neurobiologiei și geneticii medicale*, ce reflectă particularitățile în epileptogeneză atât din punct de vedere diagnostic, cât și optimizarea managementului terapeutic. Au fost elucidate mecanismele interneuronale implicate în declanșarea crizelor epileptice, studiate elementele de remodelare a rețelelor neuronale multietajate, convoluționale și recurente; apreciate modelele dinamice de adaptare a conectivității cerebrale la nivel cortico-subcortical; elucidate mecanismele epileptogenezei în cadrul patologiilor imun mediate, precum scleroza multiplă, virale (SARS-COV-2), parazitare (neurocisticercoză); implementarea terapiei de neuromodulare a rețelelor epileptogene.

În domeniul *dezvoltării medicamentului* s-a reușit elaborarea și testarea preclinică a substanțelor și extractelor din plante medicinale cu efecte curative în stomatologie, ORL

și hepatologie. Formele farmaceutice obținute au ajuns până la faza pilot de producere, fiind elaborată documentația analitico-normativă și preclinică.

Rezultatele științifice înregistrate în domeniul *stomatologiei* au contribuit la dezvoltarea noilor tehnici chirurgicale în tratamentul diferitelor patologii stomatologice, investigarea multidisciplinară a patologiilor funcționale ale sistemului stomatognat, efectuarea studiilor de medicină regenerativă (celule stem, factori de creștere).

În domeniul *pediatriei* au fost implementate noi metode de diagnostic a glomerulonefritei primare la copii; a fost optimizat suportul respirator la nou-născuții prematuri; a fost cercetată afectarea cardiovasculară în artrita juvenilă idiopatică; a fost ajustat diagnosticul timpuriu și impactul asupra calității vieții la copii cu obezitate și supraponderabilitate.

În domeniul *chirurgiei pediatrie* au fost elaborate noi scheme de evaluare epidemiologică a anomaliilor congenitale și afecțiunilor dobândite la copii, au fost optimizate tehnicile de diagnostic, tratament, profilaxie și reducere a complicațiilor, dizabilităților precoce și la distanță a viitorului adult, fiind elaborate noi tehnici de tratament chirurgical.

Cercetările în domeniul *morfologiei* s-au axat pe abordarea problemelor de sănătate a gravidelor. Direcțiile prioritare de cercetare au vizat evaluarea formelor patologice ale placentei cu impact nefavorabil asupra evoluției sarcinii.

În domeniul *chirurgiei pediatrie* au fost elaborate noi scheme de evaluare epidemiologică a anomaliilor congenitale și afecțiunilor dobândite la copii, au fost optimizate tehnicile de diagnostic, tratament, profilaxie și reducere a complicațiilor, dizabilităților precoce și la distanță a viitorului adult, fiind elaborate noi tehnici de tratament chirurgical.

Cercetările în domeniul *morfologiei* s-au axat pe abordarea problemelor de sănătate a gravidelor. Direcțiile prioritare de cercetare au vizat evaluarea formelor patologice ale placentei cu impact nefavorabil asupra evoluției sarcinii.

În domeniul *urologiei și andrologiei* s-au înregistrat date noi despre spermatogeneză, au fost implementate metode de intervenții microchirurgicale în azoospermie; a fost elaborat softul *Registrului național al infertilității masculine*; a fost actualizată *Legea privind sănătatea reproductivă*. Pe plan internațional a demarat colaborarea cu Academia Europeană de Andrologie, inclusiv prin participarea la două proiecte comune.

În domeniul *chirurgiei reconstructive a tractului digestiv* a fost elaborat un algoritm de abordare diagnostic-curativă al ficatului pe fundal de ciroză hepatică, ce permite selectarea pacienților în stadiul terminal pentru transplant hepatic de la donator viu și în moarte cerebrală.

În domeniul *chirurgiei hepatopancreatobiliare* cercetările s-au axat pe patologia chirurgicală și trauma la gravide. A fost demonstrată importanța tratamentului miniinvaziv și endoscopic la paciențele gravide cu patologie chirurgicală acută.

În perioada de referință a crescut constant numărul studenților-doctoranzi (de la 366 în anul 2020 la 404 în 2023) și a conducătorilor de doctorat de la 260 la 277. Actualmente, dintre cele 404 proiecte doctorale, 128 sunt realizate în cotutelă, dintre acestea 81 – prin cotelă națională, iar 47 – prin cotelă internațională. Numărul de teze de doctor și doctor habilitat a crescut de la 20 (în anul 2020) până la 50 în anul 2023. Rezultatele cercetării au fost reflectate în 32 de monografii, 75 de articole cotate ISI, 277 de articole publicate în reviste internaționale recenzate și 498 de articole – în reviste naționale recenzate. În perioada 2020-2023 au fost susținute 19 teze de doctor și doctor habilitat în științe medicale, conduse în cotutelă internațională cu reprezentanți din 8 țări.

În contextul procesului de internaționalizare a cercetării, a fost lansat un proiect ce vizează colaborarea cu societăți internaționale de cercetare, cu universități și centre academice, cu misiuni diplomatice în țara noastră și cu structuri internaționale ce susțin performanța științifică și oferă burse de cercetare. A fost creată rețeaua diasporei medicale *DiaMed* – proiect implementat în parteneriat cu Biroul

Relații cu Diaspora din cadrul Guvernului Republicii Moldova și Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ Moldova). Astfel, perioada de referință s-a remarcat și prin semnarea acordurilor de colaborare cu mai multe instituții și centre de cercetare internaționale, ce facilitează extinderea și dezvoltarea durabilă a domeniilor prioritare de cercetare în Universitate.

La capitolul vizibilitate științifică, pentru al 2-lea an consecutiv, USMF „Nicolae Testemițanu” se menține pe primul loc printre universitățile din țară și pe poziția 3657 la nivel global în *Ranking Web of Universities*, avansând cu 3496 de poziții la nivel mondial, comparativ cu datele din ianuarie 2020. Universitatea marchează o prezență din ce în ce mai puternică în bazele de date *SCOPUS*, *Web of Science* și *Dimensions*. Calitatea cercetărilor a fost recunoscută prin evoluția indicelui *Hirsch* în *SCOPUS* de la 32 (în 2020) la 52 (în 2023). În luna aprilie 2022, USMF „Nicolae Testemițanu” a fost inclusă, în premieră, în *SCImago Institutions Rankings*.

De remarcat că, pentru aprecierea și motivarea cercetătorilor, au fost instituite următoarele concursuri: *Impactul activității de cercetare, Performanță în cercetare, Realizări în publicarea manualelor și Cel mai activ conducător științific*. În total, au fost premiați 88 de cercetători și cadre științifico-didactice.

În anul 2023, în cadrul Universității a fost inițiată evaluarea integrală a tezelor de licență și a lucrărilor de absolvire a studenților și masteranzilor de la toate programele de studii.

Rezultatele cercetării în perioada 2020-2023 au fost valorificate prin obținerea a: 598 de obiecte de proprietate intelectuală, inclusiv 81 de brevete de invenție, 99 de certificate cu drept de autor, 418 certificate de inovator, implementate în activitatea științifico-didactică și practică. În cadrul a 40 de expoziții și saloane internaționale și naționale, cercetătorii noștri au obținut: 343 de medalii, inclusiv 178 de aur, 96 de argint și 69 de bronz.

Prioritățile domeniului strategic *Cercetare, inovare și transfer tehnologic* al Universității pentru anul 2024 se centrează pe: îmbunătățirea continuă a managementului cercetării și utilizarea eficientă a infrastructurii pentru cercetare, stimularea excelenței și performanțelor instituționale în cercetare, dezvoltarea potențialului uman în cercetare, realizarea proiectelor naționale și internaționale, creșterea competitivității și vizibilității internaționale, sporirea responsabilității sociale a cercetării instituționale.

„Aplicarea eficientă și dezvoltarea de mai departe a inițiativelor INCMS va asigura: generarea continuă de cunoștințe la un grad înalt științifico-tehnologic, integrarea Universității în lanțul valoric științific regional și internațional, educația medicală prin cercetare, menținerea tradițiilor școlilor științifice autohtone, promovarea valorilor general-umane și naționale, a spiritului gândirii critice și a expresiei libere în cercetare, conform principiilor *Științei Deschise*, pentru binele cetățenilor și întregii comunități”, consideră academicianul Groppa.

Totodată, se prevede implementarea modului *Cercetare* în Sistemul Informațional de Management Universitar în scopul eficientizării administrării cercetării, facilitării accesului la infrastructura cercetării, sporirii calității cercetării bazate pe principiile *Științei Deschise* și monitorizării clasamentului în cercetare.

(Continuare în p. 5)

Actualități și perspective în anesteziologie și terapie intensivă

A XIX-a ediție a Conferinței studenților, medicilor rezidenți și tinerilor cercetători în anesteziologie și terapie intensivă în Memoriam Profesorul Valeriu Ghereg s-a desfășurat pe data de 23 februarie 2024 la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. Manifestarea a fost organizată de Catedra de anesteziologie și reanimatologie nr. 1 „Valeriu Ghereg” în parteneriat cu Societatea de Anesteziologie și Reanimatologie din Republica Moldova.

În deschidere, rectorul Emil Ceban a menționat că evenimentul științific s-a transformat într-o frumoasă tradiție, ce servește drept exemplu pentru alte discipline de studii. „Contribuția profesorului Valeriu Ghereg la dezvoltarea specialității, a serviciului și comunității de anesteziologie și terapie intensivă, a Catedrei ce-i poartă cu demnitate numele, este inestimabilă. Ilustrul savant a lăsat în urmă o școală puternică și consolidată de specialiști anesteziologi-reanimatologi, cu valoroase tradiții academice și de cercetare, care îi dezvoltă ideile și îi cinstesc memoria. De asemenea, conferința reprezintă și o platformă favorabilă pentru prezentarea rezultatelor științifice, lansarea ideilor inovatoare și identificarea intereselor comune pentru discuții și dezbateri. Dimensiunea internațională a evenimentului deschide noi oportunități pentru extinderea cooperării științifice”, a punctat profesorul Ceban.

Serghei Șandru, șef al Catedrei de anesteziologie și reanimatologie nr. 1 „Valeriu Ghereg” a subliniat semnificația evenimentului – un omagiu distinctiv al profesorului Ghereg adus de colegii de breaslă și discipoli, iar pentru studenți și medici rezidenți este o oportunitate de a-și prezenta lucrările științifice, de a acumula experiență atât în efectuarea unei cercetări, cât și în demonstrarea acesteia.

Invitat de onoare al conferinței a fost Gabriel Gurman, emerit profesor în anesteziologie și terapie intensivă la Universitatea Ben-Gurion din Negev din Israel, care a declarat că renumitul medic anesteziolog Ghereg era însetat de cunoaștere și de a produce ceva nou în domeniu. „Într-o țară mare e greu să găsești o personalitate care să fi înființat un domeniu. Cu cât o țară e mai mică, e nevoie de un singur om să înțeleagă necesitatea creării unei noi specialități și să găsească puterea, energia și voința, pentru a-și transforma ideea în realitate”, a subliniat profesorul Gurman.

În cadrul conferinței mai mulți studenți, medici rezidenți și studenți-doctoranzi și-au prezentat cercetările științifice elaborate sub îndrumarea profesorilor, ce au abordat subiecte variate, precum: siguranța pacientului în bronhoscopia de diagnostic cu suport anestezic; anesteziologia locoregională în neurochirurgie; fezabilitatea chestionarelor de screening pentru apneea obstructivă de somn în predicția complicațiilor postoperatorii; retenția urinară postoperatorie; valoarea informativă a

testelor convenționale efectuate în Institutul de Medicină Urgentă la cazul pacienților politraumatizați din „Zona Roșie”; hipercloremia ca predictor al leziunii renale acute în terapie intensivă; hemoragiile post-partum; polineuropatia diabetică; repercusiunile hemodinamice ale terapiei de substituție renală continuă; partiturile pe ritmurile ATI; rezultatele utilizării filtrului Cytosorb; ECMO ș.a.

Lucrările au fost evaluate și apreciate de un juriu internațional specializat în domeniu, în componența acestuia fiind și profesorii Gabriel Gurman și Adela-Hilda Onuțu (România).

Câștigătorii ediției curente a conferinței tinerilor cercetători în ATI au fost desemnați:

- Irina Gligor, medic rezident în anul III la specialitatea Anestezie și terapie intensivă, cu tema „Hemoragiile post-partum – privire asupra unei probleme vechi” – premiul I (800 euro), coordonatori științifici: Viorica Coșpormac, dr. șt. med., conf. univ., Catedra de anesteziologie și reanimatologie nr. 2, Corina Iliadi-Tulbure, dr. șt. med., conf. univ., Departamentul Obstetrică și Ginecologie;

- Cătălina Lozan, studentă în anul VI la Facultatea de Medicină nr. 1, cu tema „Retenția urinară postoperatorie – prevalență și factori de risc: studiu prospectiv, de cohortă” – premiul II (500 euro), coordonator științific – Natalia Belii, dr. șt. med., conf. univ., Catedra de anesteziologie și reanimatologie nr. 1 „Valeriu Ghereg”;

- Natalia Ursu, medic rezident în anul IV la specialitatea Anestezie și terapie intensivă, cu tema „ECMO – o experiență valoroasă în conduita pacientului cardiocirurgical” – premiul III (350 euro), coordonator științific – Viorica Coșpormac, dr. șt. med., conf. univ., Catedra de anesteziologie și reanimatologie nr. 2.

În cadrul evenimentului, profesorul Gurman, în calitate de autor, a oferit în dar universității noastre Manualul de anestezie și terapie intensivă: Ghid Clinic pentru studenți și medici rezidenți ATI începători, în 150 de exemplare. Donația a avut loc la inițiativa Ministerului Sănătății, cărțile fiind editate cu suportul Biroului Organizației Mondiale a Sănătății din Republica Moldova.

Femeile în cercetare: destine, contribuții, perspective

Cea de-a IX-a ediție a conferinței internaționale cu genericul „Patri-moniul de ieri – implicații în dezvoltarea societății de mâine” a avut loc la Chișinău în zilele de 8 și 9 februarie 2024. Manifestarea științifică a fost organizată de Academia de Științe a Moldovei (AȘM) în parteneriat cu 9 instituții din țară și de peste hotare, în contextul Zilei internaționale a femeilor și fetelor cu activități în domeniul științei. În anul curent evenimentul s-a desfășurat cu sloganul „Femeile în cercetare: destine, contribuții, perspective” (Women in research: destinies, contributions, perspectives).

În deschiderea conferinței, președintele AȘM, academicianul Ion Tighineanu a remarcat că știința a devenit un mod de a fi pentru cercetătoarele care au decis să facă o carieră în domeniu – un răspuns la provocările societății și a timpului. „A fost o decizie asumată și o responsabilitate enormă, fiindcă pe lângă rezultatele valoroase obținute în activitatea de cercetare, sunteți mame, buniciuțe, fiice, surori, de o elegantă și o frumusețe deosebită, care izvorăște din interior, emanați bunătate, armonie sufletească și încredere”, a declarat președintele AȘM în mesajul său de felicitare.

La rândul său, Natalia Mogol, director general adjunct al Agenției

de Stat pentru Proprietatea Intelectuală, a subliniat importanța implicării femeilor în domeniul științific și cultural, evidențiind angajamentul instituției de a sprijini și a promova realizările din sfera cercetării și dezvoltării, pledând pentru egalitatea de gen și diversitatea în aceste domenii.

În cadrul ședinței plenare, academiciana Eva Gudumac, profesor universitar la Catedra de chirurgie, ortopedie și anesteziologie pediatrică „Natalia Gheorghiu” a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, vicepreședinta a AȘM, a vorbit despre activitatea complexă a academicianei

Natalia Gheorghiu – medic și savant cu renume, pionier al chirurgiei pediatrică din Moldova, aducându-i un omagiu binemeritat ilustrului chirurg pediatru, care i-a fost și mentor. Domnia sa a informat audiența că la 29 noiembrie a.c. comunitatea academică și cea medicală va consemna 110 ani de la nașterea Nataliei Gheorghiu printr-un șir de evenimente științifice de anvergură.

Programul conferinței a inclus 14 secțiuni tematice, în cadrul cărora au fost prezentate 273 de comunicări de către specialiști naționali și internaționali (România, Ucraina, Italia, Germania ș.a.).

Cercetătoarele Universității au participat cu 38 de comunicări la lucrările secțiunii „Sănătate: condiție primordială a dezvoltării durabile a societății” (Health: a fundamental condition for the sustainable development of society). Prezentările specialiștilor din domeniul medicinei și farmaciei au atras atenția publicului prin varietatea subiectelor abordate: sănătatea copilului, bolile netransmisibile, actualități în stomatologie, hepatologie, oftalmologie, relația medic-pacient, rezistența la antimicrobiene, sănătatea mintală, medicamente, activitatea personalului medical ș.a.

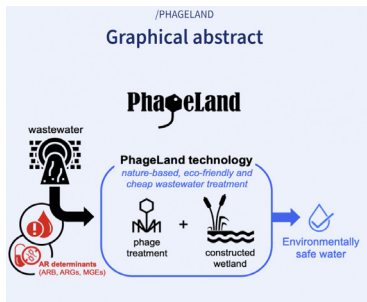
Rezultatele intermediare ale proiectului PhageLand

Rezultatele obținute în primii doi ani de implementare a proiectului transnațional multilateral „Tratarea cu fagi și tehnologia zonelor umede ca strategii de intervenție pentru a preveni diseminarea rezistenței la antibiotice în apele de suprafață”/ Phage treatment and wetland technology as intervention strategy to prevent dissemination of antibiotic resistance in surface waters (Phage Land) în Republica Moldova au fost făcute publice în cadrul unei conferințe. Manifestarea științifică cu genericul „Sănătatea și fenomenul rezistenței la antimicrobiene în țările cu venituri mici și medii din Europa de Est” a avut loc pe data de 27 ianuarie 2024, în format on-line.

Conferința a fost organizată de Institutul Național de Cercetare în Medicină și Sănătate din cadrul USMF „Nicolae Testemițanu” în colaborare cu Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare, și Ministerul Sănătății al Republicii Moldova. Lucrările forumului s-au desfășurat în 3 secțiuni, ce au elucidat domenii-cheie:

- Abordarea multisectorială în fenomenul de rezistență la antimicrobiene (RAM). În cadrul secțiunii au fost audiate 10 rapoarte axate pe argumentarea științifică a necesității noilor intervenții pentru combatere

rea rezistenței la antimicrobiene, cu accent pe terapia cu bacteriofagi, epidemiologia RAM în Republica Moldova sub diverse aspecte;

- Abordarea „o singură sănătate” și actualități în sănătatea publică a evidențiat subiecte legate de rolul mediului înconjurător în răspândirea rezistenței la antimicrobiene și în diminuarea acestui fenomen, prin utilizarea metodologiei de epurare prin zone umede construite, și alte aspecte din abordarea „One Health”;

- Promovarea calității vieții populației în țările cu venituri mici și medii a pus în discuție aspecte medicosociale și impactul consumului de antibiotice și rezistenței la antimicrobiene asupra calității vieții populației din țările cu venituri mici și medii, prin exemplul țării noastre.

Evenimentul a reunit cadre didactice, medici rezidenți, studenți, practicieni și cercetători științifici din diverse domenii: microbiologie, epidemiologie, medicină socială, igienă, farmacologie, chirurgie și medicină internă.

Proiectul „Phage treatment and wetland technology as intervention strategy to prevent dissemination of antibiotic resistance in surface waters (PhageLand)” a fost dezvoltat de USMF „Nicolae Testemițanu” în comun cu partenerii din Consorțiu în cadrul Apelului multilateral JPIAMR HARISSA/Joint Program Initiative (JPI) Antimicrobial Resistance „One Health Interventions to prevent or reduce the development and transmission of Antimicrobial Resistance, AMR”. Scopul general al proiectului este de a combina capacitatea de autopurificare a zonelor umede construite și specificul fagilor pentru a elimina rezistența antimicrobiană, inclusiv agenții patogeni umani bine cunoscuți multirezistenți și genele de rezistență ale acestora din apele uzate înainte de deversarea în apele de suprafață. Proiectul este implementat în perioada 2022-2025 în parteneriat cu șase instituții de cercetare din cinci țări: Spania, Polonia, Belgia, Marea Britanie și Țările de Jos.

Realizările în domeniul cercetării și inovării în perioada 2020-2023

(Continuare din p. 4)

„Pe linia vizibilitate ne propunem să creștem indicatorii în baza de date SCOPUS și indicele Hirsch cu cel puțin 10%, ceea ce va permite menținerea Universității pe prima poziție în topul universităților din țară și avansarea în clasamentul SCImago și Webometrics. Aceste două obiective vor fi atinse prin extinderea colaborărilor cu instituții de educație și cercetare din lume, inclusiv cu suportul membrilor diasporei, și implicarea Universității în proiecte guvernamentale și multilaterale”, a adăugat pro-rectorul.

În cadrul ȘDDȘM, în anul 2024 urmează acreditarea programului de masterat Tehnologii moleculare în sănătate de către Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare. În acest sens, în cadrul proiectului FORCE_Med

are loc expertizarea programului de master de către experți naționali și internaționali.

Redacția MJHS întreprinde acțiuni pentru includerea revistei pe platforma DOAJ (Directorul revistelor cu acces deschis), elaborarea site-ului revistei, indexarea articolelor în bazele de date Web of Science și Scopus.

Performanțele înregistrate în domeniul cercetării se datorează potențialului științific uman al Universității constituit din: 14 academicieni și membri corespondenți ai Academiei de Științe din Moldova, 1012 cadre didactice și științifico-didactice, 281 de cercetători științifici, 152 de persoane dețin titlul de doctor habilitat în științe și 527 de persoane – titlul de doctor în științe.

În finalul ședinței, mai multe cadre științifico-didactice de la Universitate au fost apreciate cu

distincții și diplome din partea AȘM și ANACEC, pentru performanțe deosebite obținute în activitatea de cercetare și pentru mentorat în susținerea tezelor de doctor habilitat și de doctor în științe medicale.

Astfel, pentru contribuție valoroasă în dezvoltarea învățământului superior medical, pregătirea cadrelor de înaltă calificare, promovarea științei la nivel național și internațional, realizări științifico-practice remarcabile obținute în proiecte de cercetare, medalia „Nicolae Milescu Spătaru” a AȘM a fost conferită conferențiarului universitar Diana Uncuță, șefa Catedrei de propedeutică stomatologică „Pavel Godoroja”, și Irinei Livșit, medic chirurg pediatru, cercetătoare științifică în Laboratorul de infecții chirurgicale la copii.

Diploma „Merit Academic” a fost înmănată: profesorului universitar Viorel Prisacari de la Disciplina

de epidemiologie, membru corespondent al AȘM; profesorului universitar Lucia Andrieș, șefa Laboratorului de alergologie și imunologie

clinică; conferențiarului universitar Lorina Vudu, șefa Catedrei de endocrinologie; Lulianei Lupașco, cercetător științific principal în Laboratorul de gastroenterologie, și conferențiarului universitar Alina Ferdohleb, șefa Laboratorului de sănătate ocupațională.

În același timp, ANACEC i-a apreciat cu Medalia „Promotor al culturii calității în educație și cercetare” de gradul 1, pentru excelență în promovarea culturii calității prin conducerea tezelor de doctorat: pe profesorul universitar Valeriu Rudic, Disciplina de microbiologie și imunologie, academician al AȘM; profesorul universitar Larisa Spinei, Catedra de medicină socială și management „Nicolae Testemițanu”, și profesorul universitar Victor Botnaru, Disciplina de pneumologie și alergologie din cadrul Departamentului de Medicină Internă.

„DiaMed@USMF Nicolae Testemițanu”: experiența specialiștilor din diasporă

USMF „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova continuă să readucă în țară specialiști remarcabili în cadrul proiectului Implicarea cadrelor medicale înalt calificate din diasporă în dezvoltarea țării de origine („DiaMed@USMF Nicolae Testemițanu”). Astfel, sunt invitați specialiști din diasporă, printr-un program de vizite de scurtă durată, cu scopul de a intermedia colaborările între Universitate și instituțiile gazdă, de a desfășura activități de educare și formare profesională pentru membrii comunității universitare, precum și de a dezvolta în comun proiecte de cercetare/doctorat.

În acest context, de la începutul anului instituția noastră a fost vizitată de șase reprezentanți ai diasporei medicale din Germania, absolvenți ai USMF „Nicolae Testemițanu”, care au împărtășit din experiența acumulată peste hotarele țării.

Prima vizită de lucru din acest an a avut loc în perioada 12-19 ianuarie, invitații Institutului Național de Cercetare în Medicină și Sănătate (INCMS) fiind Alexandru Cebanu – medic rezident, Departamentul de Pneumologie al Clinicii Helios din Gifhorn (Saxonia Inferioară), și Marina Florea – medic rezident gastroenterolog în cadrul Clinicii de Gastroenterologie, Hepatologie și Boli Infecțioase, Universitatea de Medicină din Hannover. Ei au susținut două prelegeri din seria State of the Art pentru cadre didactice, studenți și medici rezidenți, și au organizat workshopuri pentru medicii rezidenți, împărtășind experiența lor în domeniul profesat.

Alexandru Cebanu a remarcat că „în pofida diferențelor geografice și de mediu, există modalități esențiale de a construi și a întări colaborări benefice în domeniul medical între profesioniștii din diaspora și cei din țară”.

La proiectul menționat s-a alăturat și Radu Safta – doctor în științe medicale, neurochirurg la Clinica de Neurochirurgie a Spitalului Werner Forßmann din Eberswalde, care a intrat în vizită la Alma Mater pe data

de 29 și 30 ianuarie 2024. Dr. Safta a susținut un atelier practic cu tema *Noi standarde în diagnosticul și tratamentul patologiilor neurochirurgicale* pentru medicii rezidenți de la specialitatea Neurochirurgie. În cea de-a doua zi, medicul neurochirurg a captat asistența cu o prelegere din seria State of the Art Lectures cu tema „Tratamentul fracturilor osteoporotice ale coloanei vertebrale”, prezentând metodele minim invazive de tratament, fapt ce a adăugat o dimensiune practică și inovatoare, și evidențiind progresul medical din clinicile germane.

Invitatul a îndemnat tinerii să se perfecționeze profesional continuu pentru un viitor mai sigur, relatând cum cariera sa a fost influențată pozitiv de studiile de rezidențiat efectuate în Elveția, India și Turcia. „Mă bucur să fac parte din proiectul „DiaMed@USMF Nicolae Testemițanu” și să pot împărtăși nu doar aspecte teoretice, ci și experiența personală, inclusiv provocările și reușitele din cariera medicală din Germania. Cu siguranță, inițiativa DiaMed va genera rezultate fructuoase în viitor”, a menționat Radu Safta.

Pe data de 19 ianuarie 2024 a fost organizată o masă rotundă cu tema „Stabilirea și promovarea oportunităților strategice de inovare în sistemul de sănătate cu participarea membrilor diasporei medicale” pentru consolidarea proiectului „DiaMed@USMF Nicolae Testemițanu”.

La eveniment s-au întrunit reprezentanți de la USMF „Nicolae Testemițanu” și de la Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ Moldova). Invitat special la masa rotundă

da a fost Alexandru Mustea, director al Clinicii Universitare de Ginecologie și Ginecologie Oncologică din orașul Bonn, Germania, absolvent și Doctor Honoris Causa al USMF „Nicolae Testemițanu”, care și-a exprimat entuziasmul și recunoștința pentru faptul că a fost cooptat să participe la acest proiect.

„Este esențial să cunoaștem cadrele medicale din diasporă și să menținem un dialog continuu între specialiștii din țară și cei din afară. Doar prin organizarea sistematică a unor activități comune legate de cercetare, cum ar fi publicații, proiecte și schimb de opinii, vom putea atinge excelența în cercetare și în activitatea practică. Diaspora medicală reprezintă ambasadorii USMF „Nicolae Testemițanu” și ai sistemului de educație medicală în străinătate. Noi vom explora toate modalitățile prin care ei să inițieze sau să participe la sporirea excelenței în cercetare la Alma Mater și la progresul cercetărilor biomedicale în Republica Moldova”, a precizat rectorul Emil Ceban.

La rândul său, academicianul Stanislav Groppa a menționat că experiența directă oferită de medicii din diasporă în cadrul acestui proiect contribuie la îmbunătățirea calității educației medicale în țara noastră și la consolidarea conexiunilor interprofesionale. „Ne dorim să ridicăm nivelul de instruire a studenților la rigorile pieței europene și să integrăm cercetarea în arealul internațional, astfel încât pregătirea medicilor în Republica Moldova să fie una de excelență, apropiată de calitatea asistenței medicale din Europa. Dovadă a efortului nostru continuu de a deveni o universitate cu renume este prezența absolvenților noștri în instituții de prestigiu din străinătate”, a accentuat prorectorul. Anume ei vor contribui la transferul de know-how prin metode noi de diagnostic, tratament și cercetare, și vor participa, inclusiv prin telesănătate, la instruirea studenților, medicilor rezidenți, studenților-doctoranzi și la educația medicală continuă a cadrelor medicale din țară. Membrii DiaMed vor fi consultați în planificarea și elaborarea politicilor în sănătate și educație și vor fi implicați în calitate de parteneri, experți și evaluatori în proiectele internaționale derulate.

În opinia lui Sergiu Porcescu, consilier pentru mobilizarea diasporei, Fondul de Consiliere în Politici, GIZ Moldova, USMF „Nicolae Testemițanu” este un deschizător de drumuri: „Universitatea de Medicină a fost prima care a creat Institutul

Național de Cercetare în Medicină și Sănătate, a elaborat o strategie de cercetare și acum demonstrează, cu prisosință, că este cea mai internaționalizată universitate din Republica Moldova atât prin numărul de studenți străini, cât și prin acest spațiu virtual creat pentru absolvenți...”

„Atunci când Alma Mater are nevoie, noi trebuie să fim receptivi și să revenim imediat. Este datoria mea să susțin proiectele ce se vor lansa, mai ales că deja avem o istorie bogată de colaborare. Acum câțiva ani, Universitatea a intermedat cooperarea cu instituții medicale din țară, alături de care am realizat proiecte importante, ce au fost valorificate în publicații comune, a fost creată Banca tumorală cu statut european și sper să continuăm și pe alte segmente pe viitor”, a declarat profesorul Mustea.

O altă vizită de lucru a doi reprezentanți ai diasporei medicale în Germania a avut loc în perioada 30 ianuarie-2 februarie 2024. Aceștia sunt soții Ala Sorocean, doctor în științe medicale, specialist în cardiologie în orașul Agaplesion, și Sergiu Sorocean, neurolog, specialist al Unității STROKE, Clinica de Neurologie din cadrul Spitalului Bremen Mitte din orașul Bremen.

„Am revenit cu sufletul clocotind la Alma Mater pentru a împărtăși din experiența noastră profesională. În primul rând, vreau să mulțumesc Universității pentru toate oportunitățile ce ni le-a oferit pe parcursul formării profesionale și oamenilor care ne-au marcat și ne-au insuflat ținuta academică, setea de cunoaștere, eticheta medicală și arta comunicării”, a declarat Ala Sorocean.

Cei doi specialiști au participat la workshopul „Fortificarea colaborării între comunitatea academică din Republica Moldova și specialiștii înalt calificați stabiliți în Germania” pentru studenți, medici rezidenți și studenți doctoranzi. Ala Sorocean a susținut o prelegere din seria State of the Art cu tema „Vasculita Behcet”. La rândul

său, Sergiu Sorocean a susținut o prelegere cu tema „Managementul cazurilor clinice complexe în neurologie”, afirmând că pentru ca medicina să evolueze este necesar ca metodele de diagnostic, tratament și reabilitare să fie racordate la cele europene.

Pe data de 6 februarie a.c., Universitatea a fost vizitată și de Vitalie Mazuru, doctor în științe medicale, medic specialist în Departamentul de Medicină Internă V – Pneumologie, Alergologie și Medicină critică din cadrul Centrului Medical Universitar Saarland, Universitatea din Saarland, Germania.

În cadrul vizitei, Dr. Mazuru a susținut o prelegere din seria State of the Art cu tema „Hipertensiunea pulmonară în 2024” pentru studenți și medici rezidenți.

Pe durata vizitelor, specialiștii invitați au avut întâlniri cu rectorul Universității Emil Ceban, cu academicianul Stanislav Groppa, prorector pentru activitatea de cercetare, reprezentanții INCMS, la care s-au discutat modalitățile și perspectivele de colaborare în domeniul cercetării medicale. În final, specialiștii din diasporă și-au anunțat deschiderea de a oferi suport pentru modernizarea curriculumului, instruirea cadrelor didactice și a studenților, precum și participarea în proiecte de cercetare.

Rețeaua DiaMed@usmf.md numără în prezent peste 400 de membri ai diasporei medicale – profesioniști originari din Republica Moldova care activează în diverse instituții medicale peste hotare, dornici de a coopera profesional cu Alma Mater. Oportunitățile de colaborare cu diaspora medicală sunt create prin intermediul proiectului „DiaMed@USMF Nicolae Testemițanu”, cu scopul de a intensifica colaborarea între comunitatea medicală din Republica Moldova și cadrele medicale din afară. Această inițiativă a devenit posibilă grație proiectului „Fondul de consiliere în politici”, finanțat de Ministerul Federal German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare și implementat de GIZ Moldova.

Comunitatea științifică universitară – un model de excelență în cercetare

„Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” reprezintă un izvor al științelor fundamentale și aplicative din țara noastră. Sunteți o comunitate științifică model!”, a declarat academicianul Boris Găină, vicepreședinte al Academiei de Științe a Moldovei, conducător al Secției Științe ale Vieții în prima ședință a Consiliului științific al Universității, întrunit pe data

de 16 ianuarie 2024, cu scopul de a audia și a evalua rapoartele pentru anul 2023, și pentru a totaliza rezultatele obținute după implementarea proiectelor din cadrul Programului de Stat în perioada 2020-2023. Academicianul a remarcat că pe parcursul anilor, cerce-

tătorii Universității s-au remarcat prin excelență în cercetare, corectitudine și punctualitate, iar proiectele lor au fost aprobate la prima expertiză, reieșind și din importanța studiilor în domeniul științelor medicale și farmaceutice, inclusiv pentru întreaga societate.

Rectorul Emil Ceban a afirmat că cercetarea științifică și aplicarea rezultatelor acesteia a devenit un imperativ al

elaborate programe noi de studii, inclusiv programul de studii de masterat *Tehnologii moleculare în cercetare*, pentru a pregăti cercetători în medicină.

Academicianul Stanislav Groppa, prorector pentru activitatea de cercetare, a accentuat faptul că în anul 2023 au fost finalizate programele de stat, cu o durată de realizare a proiectelor de 4 ani, fiind obținute rezultate integrative. „Grație grantului Băncii Mondiale a fost posibilă crearea Centrului de biotehnologii, ce va suplimenta activitatea Centrului de medicină moleculară, ce va facilita corelarea cercetărilor clinice cu activitatea de cercetare fundamentală și, ca rezultat, trecerea spre formula medicamentului. La fel, Biobanca și Centrul de medicină personalizată vor contribui la îmbunătățirea calității predării și a rezultatelor științifice. Această infrastructură este esențială în procesul didactic și cel de cercetare, în contextul eforturilor Universității și al aspirațiilor Republicii Moldova de integrare în circuitul european de cercetare”, a subliniat prorectorul Groppa.

Toate rapoartele privind activitatea științifică în cadrul proiectelor de cercetare au fost aprobate și votate unanim de către membrii Consiliului științific. La ședință au participat și șefii de catedră, responsabili pentru activitatea de cercetare la discipline, șefii laboratoarelor științifice, precum și membrii echipelor de cercetare.

Aprecieri din partea Ministerului Educației și Cercetării

În contextul Zilei Internaționale a Femeilor și Fetelor în Știință, marcată anual la 11 februarie, două reprezentante ale Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” au fost premiate de Ministerul Educației și Cercetării (MEC) pentru performanțele înregistrate în domeniul cercetare.

Astfel, în semn de apreciere a activității prodigioase și contribuției substanțiale la dezvoltarea științei, conferențiarul universitar Elena

Raevschi, șefa Catedrei de medicină socială și management „Nicolae Testemițanu” și a Departamentului Cercetare, și Tatiana Malcova, cercetătoare științifică în Laboratorul de chirurgie hepato-pancreato-biliară, asistent universitar la Catedra de chirurgie nr. 1 „Nicolae Anestiadi”, au fost menționate cu Diploma MEC.

Adresăm sincere felicitări distinselor doamne și le dorim noi rezultate remarcabile în activitatea de cercetare și inovare.

Proiect de cercetare în domeniul sănătății ocupaționale și a mediului

Experți de la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” vor evalua gradul de conștientizare a factorilor de decizie privind sănătatea ocupațională și nevoile de îmbunătățire a tehnicilor de cercetare integrată și a practicii bazate pe dovezi, pentru consolidarea capacităților Republicii Moldova în baza bunelor practici implementate de Italia.

Aceste obiective vor fi realizate în cadrul proiectului „Suportul CEI pentru creșterea capacității de cercetare și acțiune în domeniul sănătății ocupaționale și a mediului în Republica Moldova”, lansat pe data de 1 ianuarie 2024. Proiectul va fi implementat până la 30 iunie 2025 de către reprezentanții Disciplinei de igienă din cadrul Departamentului Medicină Preventivă și ai Disciplinei de geriatrie și medicina muncii din cadrul Departamentului Medicină Internă.

Proiectul, cu un buget de 39 mii 970 de euro, este finanțat de Programul de schimb de experiență al Inițiativei Central Europene (CEI) – un instrument de susținere a programelor axate pe transferul de know-how și a celor mai bune practici din UE către un membru CEI sau al unor state din afara UE. Proiectul dat este o continuare a cooperării bilaterale între USMF „Nicolae Testemițanu” și Universitatea din orașul Pavia,

Italia, și va sta la baza evaluării și îmbunătățirii situației actuale în domeniul sănătății ocupaționale în țara noastră.

Potrivit lui Dumitru Cheptea, asistent universitar la Disciplina de igienă, acest proiect are menirea de a dezvolta și a consolida cunoștințele și abilitățile de cercetare ale tinerilor cercetători în domeniul sănătății ocupaționale.

Ca rezultat al activităților finalizate în proiectul anterior, capacitățile existente ale serviciilor de sănătate ocupaționale și medicina muncii au vizat dezvoltarea conceptului *serviciului de sănătate a muncii* în contextul implementării Convenției Organizației Internaționale a Muncii (OIM) nr.161-Serviciile de sănătate a muncii în Republica Moldova. Acest proiect va contribui la determinarea nivelului de pregătire al tuturor părților interesate și la identificarea punctelor slabe, a lacunelor în programele de formare pentru profesioniștii din domeniu, a amenințărilor și obstacolelor în implementarea Convenției OIM nr. 161 (1985), pe care Republica Moldova a ratificat-o în anul 2021.

O zi concentrată pe bolile rare aduce speranță

Vocea pacienților cu boli rare este prea puțin auzită, iar Ziua Internațională a Bolilor Rare, marcată anual în ultima zi a lunii februarie, a fost instituită cu scopul de a sensibiliza întreaga societate vizavi de această problemă.

În acest context, la 29 februarie, la Institutul Mamei și Copilului (IMC) a avut loc o conferință națională organizată de Ministerul Sănătății al Republicii Moldova, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Societatea de Pediatrie din Republica Moldova, Centrul Național de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală (CNSRGM) a IMC, în comun cu Asociația Reabilitării Copiilor cu Fenilcetonurie (ARC-PKU), Asociația Obștească „S.O.S Autism” și Asociația Obștească „Copiii Ploii”.

„O zi concentrată pe bolile rare poate aduce speranță și mai multe informații persoanelor afectate de aceste maladii, îngrijitorilor acestora, dar și guvernanților. Este nevoie de o creștere a conștientizării asupra gravității acestor boli în rândul factorilor de decizie, a profesioniștilor în sănătate, a societății în general, iar informarea este cheia spre îmbunătățirea calității vieții acestor pacienți. Medicii trebuie să fie avocații acestor copii și să spună clar guvernanților că investind mai mult în sănătatea copiilor, protejăm viitoarele generații”, a menționat profesorul universitar Ninel Revenco, șefa Departamentului Pediatrie, USMF „Nicolae Testemițanu”.

Profesorul a vorbit și despre consecințele avariei de la Cernobîl, deoarece sunt mulți copii diagnosticați cu amiotrofie spinală, imunodeficiențe, dereglări de spectru autist și altele. Ninel Revenco a menționat că Organizația Mondială a Sănătății (OMS) a elaborat un document prin care obligă țările membre să implementeze screeningul neonatal în mai multe boli rare, printre care: hipotiroidie, erori înnașcute de metabolism, imunodeficiențe ș.a. Acest document este inclus în Progra-

mul național pentru sănătatea femeii, copiilor și adolescenților. Prin aceste acțiuni ne aliniem la Obiectivele de dezvoltare durabilă ale UE și ONU: Agenda 2030. Acțiunile vor fi realizate pentru a ajuta pacienții cu boli rare, deoarece reprezintă o actualitate și o prioritate pentru UE.

Conferențiarul universitar Sergiu Gladun, director al Institutului Mamei și Copilului, a accentuat că numărul pacienților cu boli rare înregistrat în țara noastră variază între 6-8 mii de persoane. 75 la sută dintre aceștia sunt copii, dintre care o treime mor în primul an de viață, iar cei care supraviețuiesc suferă de diverse dizabilități. Directorul a anunțat că grație parteneriatului cu Centrul de Chimie Organică „C.D. Nenițescu” și Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” ale Academiei de

Laboratorului de profilaxie a patologiilor ereditare și conferențiar cercetător în Pediatrie la IMC, și mama unui băiețel care suferă de o boală rară – Fenilcetonurie (PKU): „Suntem aici pentru a demonstra solidaritatea, sprijinul și compasiunea comunității medicale pentru pacienții cu boli rare și îngrijitorii acestora. Iluminarea clădirilor statale conexe cu bolile rare, la ora 19:00 – ora locală a fiecărei țări, este recomandarea Organizației Europene pentru Bolile Rare (EURORDIS), în semn de susținere a pacienților cu boli rare și de a contribui la îmbunătățirea calității vieții lor”. Potrivit specialistei, în lume se cunosc peste 6000 de boli rare. Circa 5-6% din populația de pe glob suferă de una dintre bolile rare. Aceste maladii sunt cu un grad sever de dizabilitate neuropsihomotorie. Practic 70% dintre bolile rare sunt genetice determinate, iar diagnosticul genetic este foarte costisitor și laborios, și nu poate fi realizat pe deplin în țara noastră, iar cunoașterea diagnosticului la nivel de ADN ar facilita alegerea personalizată a tratamentelor, ce ar fi mai eficace. Necesitățile comune ale pacienților cu boli rare sunt: diagnosticul timpuriu, acces la tratament, alimentație specială ș.a. Doar 5% dintre bolile rare dispun de tratamente eficiente, majoritatea au nevoie de monitoring continuu și asistență socială.

În Republica Moldova sunt înregistrați aproximativ 2500 de pacienți cu boli rare, dintre care mai mult de jumătate sunt copii, arată datele IMC. Diagnosticarea persoanelor cu aceste maladii se realizează la CNSRGM din cadrul IMC, precum și în alte instituții specializate de nivel republican. Pentru cazurile în care sistemul național nu dispune de capacități de diagnostic, în special la nivel genetic, instituțiile colaborează cu laboratoare din străinătate. În acest context, Ministerul Sănătății informează că pe parcursul anului 2023 a alocat circa 61,5 milioane de lei pentru 1082 de persoane diagnosticate cu 11 maladii rare, precum: hemofilia, artrita juvenilă, hipertensiunea pulmonară, epidermoliza buloasă, colita ulceroasă, diabetul insipid ș.a. Tratamentul pacienților cu afecțiuni rare este susținut și prin finanțarea din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală. Mai exact, aceștia beneficiază de medicamente compensate în proporție de 100%, prescrise de medicul de familie, în anul 2023 fiind alocate circa 27,5 milioane de lei pentru 604 persoane. De asemenea, pacienții beneficiază de tratament gratuit în cadrul instituțiilor medico-sanitare publice. Pentru 80 de persoane cu maladii rare au fost alocate circa 4,6 milioane de lei.

Ziua Internațională a Bolilor Rare a fost instituită în anul 2008 de către EURORDIS.

Opere de artă în patrimoniul universitar

Noile tehnologii adesea pun în umbră patrimoniul rămas de la predecesori, ce merită a fi redescoperit, păstrat, valorificat și promovat. În acest scop, la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” a fost reconstruită opera de artă «O, человек». Lucrarea – unică și de o valoare inestimabilă – are forma unui diptic (tablou alcătuit din două piese legate între ele ce se deschid ca o carte) și a fost executată în ceramică, în anul 1986, de către Louisa Lanțen – sculptor ceramicist, maestru în arte din RSS Moldovenească.

Opera de artă redă o imagine alegorică a lumii noastre. În partea stângă a acesteia este înfățișată, în relief, figura lui Zeus privind pământul înflorit, ceea ce personifică mintea umană. Pe partea dreaptă este redată zeita Atena, cu fața distorsionată de furie privind globul incinerat, ceea ce reprezintă personificarea unei posibile catastrofe. Lucrarea a fost concepută și realizată pentru expoziția republicană „Artiștii Moldovei în lupta pentru pace” (1986), iar în acest mod artista și-a exprimat protestul împotriva războaielor și a distrugerii a tot ceea ce este mileniabil și frumos, creat de-a lungul milenilor pe planeta Pământ.

Louisa Lanțen s-a născut la 14 decembrie 1928 în Federația Rusă și provine dintr-o renumită dinastie de artiști plastici. După absolvirea Școlii Superioare de Artă din Leningrad (Sankt Petersburg), în anul 1950 se stabilește la Chișinău, conform repartizării cadrelor. Autoarea a fost una dintre cei mai creativi și productivi artiști ceramiști din acele timpuri. Împreună cu soțul său Eduard Saakov a creat și a lăsat o bogată și prețioasă moștenire țării noastre, dar, cu regret, doar câteva lucrări au rămas bine conservate. Capodoperele artistei plastice se caracterizează printr-un ton emoțional accentuat, reflectă o percepție individuală asupra lumii și conțin un ansamblu de valori ale tuturor timpurilor: umanismul, spiritualitatea, armonia trupului și sufletului, înțelepciunea și cunoașterea. Cel mai cunoscut este panoul decorativ și monumental „Întâlnirea” din Palatul Republicii din Chișinău, ce reprezintă și actualmente cartea distinctivă a Moldovei.

Pentru panourile din ceramică „Выезд” (1986) și „Укротительница” (1985) – instalate în incinta Circului de Stat din Chișinău, L. Lanțen și E. Saakov au fost apreciați cu medaliile de aur ale Academiei de Arte a URSS. Louisa Lanțen a fost desemnată drept cea mai bună ceramicistă a anului în Uniunea Sovietică, în repetate rânduri. În 1980 a fost decorată cu medalia «За трудовую доблесть», iar în 1987 i-a fost acordat titlul de Artist Emerit al RSSM. De asemenea, ea a conlucrat cu mai mulți oameni de creație celebri din țara noastră, printre care și cu Grigore Vieru, în calitate de ilustrator de carte.

Lucrarea «O, человек» a fost donată Universității de Uniunea Artiștilor Plastici din Moldova. Până în anul 2015, dipticul putea fi admirat pe holul Blocului didactic nr. 1 „Leonid Cobâleanski”, iar în timpul reparației capitale a edificiului dat și în perioada ulterioară, tablourile în ceramică au fost depozitate.

În anul 2022, la inițiativa colaborării între reprezentanții Universității și Mihail Orlov, arhitect, membru al Consiliului de administrație a Uniunii Arhitecților din Republica Moldova, care a confirmat autenticitatea operei creată de Louisa Lanțen, menționând că lucrarea merită a fi restaurată și pusă în evidență. Astfel, pe parcursul anului 2023 au fost întreprinse lucrări de restabilire și valorificare a acestei opere de artă. Restaurarea a fost realizată de către ceramista Svetlana Șugjida, artist plastic, lector la Facultatea de Arte Plastice și Design a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, în baza unui acord cu USMF „Nicolae Testemițanu” și cu consimțământul ficei maestrului – Lulia Lanțen-Curtu. În perioada aprilie-august 2023 au fost efectuate lucrări complexe de: curățare de impurități și spălare a tablourilor ceramice,

modelare din argilă a părților lipsă (mulare, potrivire, ardere), lipire a pieselor desprinse ș.a.

Pe lângă aceasta, au fost restaurate alte trei lucrări din gips, ce reflectă diverse ramuri ale medicinei: pediatrie, chirurgie, stomatologie, farmacie etc., și o abstracție cu imaginea Blocului didactic central al USMF „Nicolae Testemițanu”. Compozițiile au fost inspirate și create în baza unor fotografii ce redau somitățile medicinei autohtone. În vederea restabilirii acestora, au fost efectuate procese de curățare a suprafețelor, extensii cu gips ale părților lipsă, șlefuire, nuanțare (reînnoirea culorii), consolidare a structurii cu gips.

În luna octombrie 2023, tablourile ceramice și panourile din gips au fost expuse pe holurile Bibliotecii Științifice Medicale din Complexul Sociocultural Universitar. Lucrările de montare au fost realizate de experți în lucrări de construcție și restaurare a clădirilor de patrimoniu.

Toate procesele de valorificare a lucrărilor au fost coordonate de către specialiștii Bibliotecii Științifice Medicale și ai Muzeului universitar, cu suportul rectorului Emil Ceban.

Menționăm că în Muzeul Central Farmaceutic Universitar „Vasile Procopișin” se păstrează șase lucrări ale autorului E. Saakov – farfurii din ceramică cu reprezentarea unor plante medicinale (analiza farmacognostică a produselor vegetale medicinale), create în anul 1982.

*Olesea Dobrea, director adjunct,
Nona Șoroc, bibliotecară
principală, Augustin Stepanov,
bibliotecar principal, BȘM*

Înlăturarea neurinomului de acustic prin abord translabyrinthic – premieră pentru medicina autohtonă

Reprezentanții Catedrei de otorinolaringologie a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova împreună cu o echipă de medici din Kiev, Ucraina, au realizat o intervenție de înlăturare a neurinomului de acustic, prin abord translabyrinthic, la o pacientă de 43 de ani.

Respectiva intervenție chirurgicală este o premieră pentru sistemul medical național și a fost realizată la Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga” de către profesori renumiți Oleg Borysenko, Institutul de Otolaringologie „Kolomyichenko”, și Vladimir Fedirko de la Institutul de Neurochirurgie „Romodanov”, Serghei Borodin, medic neurochirurg, Marin Buracovschi, medic chirurg ORL, și Anastasia Ursachi – studenți-doctoranzi la Școala Doctorală în domeniul Științe Medicale. Echipa a fost asistată și de alți colegi și medici rezidenți.

După operație, echipa de medici, însoțită de Sergiu Vetrician, șef al Catedrei de otorinolaringologie, au avut o întrevedere cu rectorul USMF „Nicolae Testemițanu”, profesorul Emil Ceban, și Alexandru Ferdohleb, vice-directorul SCR „Timofei Moșneaga”. Discuția s-a axat preponderent pe intervenția chirurgicală efectuată în comun de către medicii ucraineni și cadrele universitare, ca rezultat al concurenței moldo-ucrainene desfășurată în baza unui acord de colaborare.

Potrivit prof. Sergiu Vetrician, noutatea intervenției constă în înlă-

turarea tumorii, localizată la nivelul unghiului pontocerebelos și al conductului auditiv intern, prin tehnica de abord translabyrinthic. „De regulă, în țara noastră, astfel de intervenții sunt efectuate de neurochirurgi prin metoda abordului retrosigmoidian, iar

intervenții se efectuează de mult timp, iar noi mai întâi am dotat spitalele cu echipament medical și am instruit personalul. Astăzi, încercăm să abordăm tumorile dintr-o altă perspectivă și prin prisma noului echipament. Suntem interesați ca și tinerii

chirurgii otologi din întreaga lume în astfel de tumori aplică abordul translabyrinthic. Iată de ce am apelat la colegii noștri din Kiev, pentru a ne ajuta în acest sens”, a declarat șeful de catedră.

Profesorul Borysenko a menționat că deține o experiență de peste 30 de ani în efectuarea intervențiilor prin abordul translabyrinthic, care, după părerea sa, este o tehnică inofensivă și mai puțin traumatizantă pentru pacient. „La nivel mondial, astfel de

medici să însușească această tehnică”, a subliniat expertul.

Profesorul ucrainean a apreciat echipamentul din dotarea sălii de operație, ce corespunde tuturor cerințelor pentru realizarea acestui tip de intervenții la cel mai înalt nivel. De asemenea, o altă componentă importantă este sistemul de înregistrare a intervențiilor, ce contribuie la sporirea actului medical și a calității instruirii studenților, medicilor rezidenți ș.a.

Consumul sau expunerea copiilor la fumul produselor de tutun le afectează inclusiv sănătatea mintală

Anual, mii de adolescenți dezvoltă dependență față de produsele din tutun, în special din cauza expunerii frecvente la fumul de țigară. În pofida strategiilor locale, regionale și naționale de prevenire, numărul lor este într-o continuă creștere. În acest context, reprezentanții Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” în parteneriat cu Societatea de Pediatrie din Republica Moldova au inițiat o colaborare regională europeană pentru controlul tutunului și renunțarea la fumat.

– 5 mii de decese”, a menționat Angela Paraschiv, secretar de stat la MS. Potrivit unui studiu realizat recent la nivel de țară, 16 la sută dintre adolescenți consumă tutun și alte produse derivate din acesta. În acest sens, guvernul a aprobat Programul Național de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare pentru anii 2023-2027, ce prevede reducerea cu 20% a consumului de tutun. De asemenea, este în proces de elaborare proiectul de modificare a Legii cu privire la tutun și la articolele din tutun, în vederea

atunci în prezent aceasta include și sănătatea mintală a copiilor și adolescenților, manifestată prin depresii, fobii sau alte maladii psihice.

Prim-prorectorul a accentuat că problema pusă în discuție în cadrul atelierului este una de actualitate pentru întreaga omenire, deoarece fumul de tutun este primul drog ce afectează o persoană. Acest fapt se întâmplă încă din copilărie, în adolescență, în anturajul colegilor, prietenilor, adesea al părinților și, de multe ori, acesta poate provoca dependență pentru întreaga viață. Profesorul Olga Cernetchi a vorbit și prin prisma medicului obstetrician ginecolog, menționând faptul că, în ultimul timp, se atestă tot mai multe cazuri de dependență la tabac printre gravide, ce cauzează nașteri premature, sarcini extrauterine sau rezistență la analgezice.

Daniela Demişcan, reprezentanta Biroului OMS în Moldova, a remarcat că ediția din acest an a Zilei Mondiale fără Tutun, ce va fi marcată la 31 mai, se va desfășura cu sloganul *Fii atent, sunt implicați copii, adolescenți*, iar acest eveniment „ne va ajuta să pregătim un mesaj cu acțiuni și pași concreți în combaterea tabagismului în întreaga lume”.

Potrivit profesorului universitar Neli Revenco, președinta Societății de Pediatrie din Republica Moldova, șefa Departamentului Pediatrie a USMF „Nicolae Testemițanu”, în cadrul atelierului, experții au abordat subiecte de actualitate ce țin de prevenirea și controlul tutunului și rolul medicilor pediatri și al societăților profesionale de profil în vederea combaterii efectelor negative legate de expunerea copiilor la fumul de tutun. Totodată, au fost planificate și identificate noi obiective și eventuale răspunsuri la provocările comune în ceea ce privește controlul tutunului și susținerea renunțării la fumat. Ca rezultat, a fost elaborat un cadru de referință ce include obiective, structuri corespunzătoare și rezultate potențiale ale colaborării pe viitor, fiind discutate oportunitățile de educație și suport în controlul acestui fenomen în vederea reducerii fumatului la nivel regional.

În zilele de 9 și 10 februarie 2024, membri ai organizațiilor profesionale ce au în grijă sănătatea copiilor și adolescenților din SUA, România, Kazahstan, Turcia, Macedonia, Albania, și Kârgâzstan, reprezentanți ai Ministerului Sănătății al Republicii Moldova (MS) și ai Biroului Organizației Mondiale a Sănătății (OMS) în Moldova s-au întrunit în cadrul unui atelier de discuții la Chișinău.

„Organizarea acestui atelier reprezintă o bună inițiativă pentru protecția copiilor împotriva consumului de tutun – unul dintre principalii factori de risc în decesele provocate de maladiile netransmisibile. La nivel global, anual sunt înregistrate 8,7 milioane de decese din cauza fumatului, iar la nivel național

reglementării activităților acestei industrii. Ministerul Sănătății realizează și activități de monitorizare a consumului de tutun pe teritoriul țării, promovează acțiuni de sensibilizare a populației, inclusiv printre adolescenți, privitor la daunele și impactul negativ al consumului de tutun. O acțiune importantă este majorarea recentă a accizelor la produsele de tutun, fiind demonstrat anterior că sporirea cu 10 procente a taxelor reduce consumul cu 4-5%.

În opinia prim-prorectorului Olga Cernetchi, prorector pentru activitate didactică la USMF „Nicolae Testemițanu”, impactul produselor din tutun asupra sănătății copiilor devine tot mai nefast. Dacă anterior ne refeream doar la patologia somatică,

Laboratorul de patologie digitală – inaugurat cu suportul Guvernului României

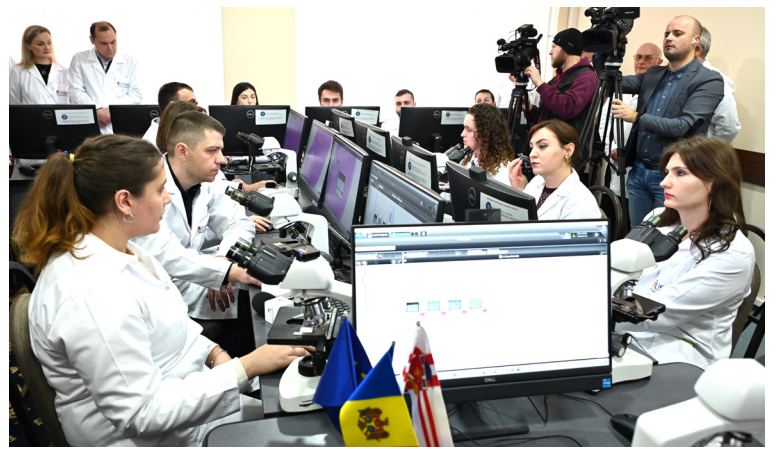
Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova a inaugurat un laborator de patologie digitală, care a fost dotat cu echipamente moderne oferite cu titlu gratuit de către Departamentul pentru Relația cu Republica Moldova (DRRM) din cadrul Guvernului României. Donația include un sistem de diagnosticare și analiză a imaginilor pentru 100 de utilizatori, 15 unități de diagnosticare și un sistem de înregistrare a imaginilor macroscopice destinate domeniului educație și cercetare în medicină.

În cadrul ceremoniei de inaugurare a Laboratorului de patologie digitală, ce a avut loc pe data de 25 ianuarie 2024, rectorul Emil Ceban și-a exprimat recunoștința pentru sprijinul guvernului român în susținerea proiectelor de dezvoltare, în special a celor din învățământul superior din Republica Moldova, precum și speranța pentru cooperare în viitor.

Avem nevoie de cadre medicale competente, care să profeseze în condiții cât mai bune, iar educația de calitate nu este posibilă fără de echipamente moderne. Mă bucur că, odată cu inaugurarea acestui laborator, studenții vor avea posibilitatea să lucreze la un nivel mai înalt. Integrarea europeană presupune lucru de calitate și condiții cât mai bune, iar România s-a angajat, încă de la început, să susțină Republica Moldova în acest parcurs”. Oficialul român a dat asigurări că parteneriatul bilateral va continua.

„Suntem onorați să fim printre puținele universități din Europa dotate cu astfel de echipamente performante”, a afirmat conferențiarul universitar Eugen Melnic, șef al Catedrei de patologie, care a mulțumit, la rândul său, Guvernului României și în special DRRM pentru proiectele investiționale în educația și cercetarea medicală.

În continuare, Mihail Parnov, șef

„Suntem siguri că dotarea Universității cu echipament de imagistică medicală de ultimă generație va avea un impact semnificativ atât asupra calității procesului de instruire și formare profesională a viitorilor medici specialiști, cât și a cercetărilor științifice în medicină și farmacie. Prin aceste donații valoroase ne apropiem tot mai mult de realizarea obiectivelor noastre de îmbunătățire continuă a sistemului de învățământ superior medical și de acordare a asistenței medicale primare și specializate oamenilor”, a declarat rectorul.

Secretarul de stat Adrian Dupu a accentuat că Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” este un partener „pe care ne bucurăm să-l susținem, pentru că studenții și cercetătorii Universității nu doar învață, dar sunt și cei care vor salva vieți.

de studii la Catedra de patologie, împreună cu o echipă de medici rezidenți, au demonstrat funcționalitatea și avantajele acestui sistem de diagnosticare și analiză a imaginilor.

În final, secretarul de stat al DRRM și rectorul Universității au semnat Actul de transmitere-primire a donației. Valoarea bunurilor este de 499.800 lei românești (echivalentul a 100.512,79 EUR).

Reamintim că, în luna noiembrie 2023, DRRM a donat universității noastre un scanner performant – sistem de imagistică digitală a lamelor histologice, citologice și imunohistochemice – ansamblu de componente necesare pentru implementarea metodelor moderne de predare și învățare a patologiei, evaluarea cunoștințelor și modernizarea procesului de cercetare în medicină.

Vizită de documentare în România

Profesorul universitar Tatiana Calalb, șefa Catedrei de farmacognozie și botanică farmaceutică, Facultatea de Farmacie, USMF „Nicolae Testemițanu”, a efectuat o vizită la Centrul de Cercetare pentru Studiul Calității Produselor Agroalimentare de la Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară București, România, în perioada 14-16 ianuarie 2024.

Scopul vizitei a fost de a se documenta cu activitatea Centrului referitor la logistica proceselor, compartimentalizarea, modalitatea de organizare a fluxului biotehnologic vegetal, utilizarea echipamentului / aparatului – principile de lucru și aplicare, sistemul de asigurare a asepticii ș.a. Centrul de Cercetare pentru Studiul Calității Produselor Agroalimentare (fondat în anul 2016) include 13 laboratoare specializate, dotate cu utilaj modern, iar specialiștii aplică metode de performanță, specifice, complementare și complexe de analiză calitativă a produselor agroalimentare pentru asigurarea calității lor.

În cadrul vizitei, reprezentanta universității noastre a participat la întrevederi cu echipa managerială a Centrului, condus de către prof. univ. Liliana Bădulescu, partea română oferindu-i consultanță ample despre activitatea instituției gazdă. Suportul informațional primit

va servi drept reper în organizarea Laboratorului de biotehnologii vegetale la Facultatea de Farmacie a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, în contextul implementării subproiectului „Modernizarea și fortificarea educației prin cercetare în farmacie și medicină în cadrul USMF „Nicolae Testemițanu” (Force_Farm) – parte a Proiectului Ministerului Educației și Cercetării „Învățământul Superior din Moldova”, finanțat de Banca Mondială.

Ca rezultat al vizitei a fost inițiat proiectul unui acord bilateral de colaborare, ce urmează a fi coordonat și semnat de către cele două universități.

Campania „Eu sunt promotorul USMF „Nicolae Testemițanu”, 2024

Studenți, masteranzi, doctoranzi, medici rezidenți, cadre didactice, cercetători și absolvenți ai Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova, fiți ambasadorii Almei Mater! Participați la campania Eu sunt promotorul USMF „Nicolae Testemițanu”, 2024!

Departamentul Comunicare și Relații Publice, în parteneriat cu facultățile Universității, Asociația Studenților și Rezidenților în Medicină din Moldova, Asociația Studenților Stomatologi din Moldova și Asociația Studenților Farmaciști din Republica Moldova Vă invită să realizați un material video sau să scrieți un mesaj de promovare a specialităților/programelor de studii sau a Almei Mater. Suntem în așteptarea celor mai convingătoare și originale mesaje de recomandare a specialităților din domeniul sănătății și a universității noastre tinerilor – elevi și absolvenți de licee și colegii – să facă cea mai bună alegere pentru viitoarea lor carieră profesională.

Care este avantajul participării în această campanie? Tu poți fi *portavocea* ce va motiva și încuraja tinerii să opteze pentru un program de studii la universitatea noastră. Ți propunem să ne împărtășești despre:

- Cum ai ales/decis să-ți faci studiile la USMF „Nicolae Testemițanu”?

- De ce ai optat pentru programul Medicină/ Stomatologie/ Farmacie/ Sănătate publică/ Asistență medicală generală/ Optometrie/ Tehnologie radiologică/ Fiziokinetoterapie și reabilitare? Prin ce este atractivă această specialitate/profesie?

- Descrivi viața de student la Alma Mater „Nicolae Testemițanu”;

- Relatează cea mai memorabilă istorioară/ întâmplare hazlie legată de studii sau de activitatea extracurriculară;
- Ce oportunități de dezvoltare profesională și personală au studenții de la Universitatea de Medicină?

- Relatează despre programele de mobilitate la care ai participat grație parteneriatelor între USMF „Nicolae Testemițanu” și alte instituții de profil;

- Povestește despre un asistent medical/ medic/ profesor/ mentor care te-a inspirat/ motivat în alegerea specialității/profesiei;

- Vino cu idei și opinii personale ce vor aduce plusvaloare Universității sau programului de studii ales.

Cerințe: Mesajele pot fi transmise atât în format video, cât și în scris. Durata înregistrării video va fi de 1-2 minute, iar textele scrise vor conține până la 2000 de caractere, fiind însoțite de cel puțin o fotografie reprezentativă.

Expediază materialele pe relatiipublice@usmf.md, în perioada martie-august 2024. Indică prenumele și numele, anul și programul de studii/ statutul/ funcția/ locul de muncă, precum și numărul de telefon (pentru eventuale precizări). Ulterior, mesajele vor fi postate pe paginile Universității pe Facebook (<https://www.facebook.com/usmf.md>) și Instagram (<https://www.instagram.com/usmf.md>), iar secvențele video – inclusiv pe canalul instituțional pe YouTube (<https://www.youtube.com/@usmfnicolaetestemitanu>).

De asemenea, îndemnăm și absolvenții Universității, în orice colț al țării și al lumii v-ați afla, să vă alăturați campaniei *Eu sunt promotorul USMF „Nicolae Testemițanu”*. Suntem curioși să cunoaștem povestea voastră ce poate motiva sau inspira alți tineri să vă urmeze exemplul. Salutăm orice inițiativă!

Republica Moldova are nevoie de tineri specialiști în medicină și farmacie, care să supravegheze sănătatea oamenilor! Succese!

Distinse Doamne,

Sărbătoarea de 8 martie ne oferă oportunitatea de a vă aduce un omagiu și de a exprima recunoștință Universului pentru faptul că existați și dați sens și culoare vieții, indiferent de rolul pe care îl îndepliniți cu dăruire – cel de mamă, fiică, soție, soră, bunică, prietenă...

Gingașe, frumoase, scilpitoare, încântătoare, curajoase, ambițioase și empaticе, sunteți pentru noi un model de sacrificiu și ne declarăm cucerțiți, surprinși, entuziasmați de forța voastră interioară, ce poate strămuta și munții din loc, de intuiția și inteligența emoțională – un altar, în care ne sfiim să intrăm de multe ori.

Sunteți simbolul dragostei infinite, al înțelepciunii, devotamentului și al puterii inepuizabile. Vă mulțumim pentru aceste daruri, dar și pentru multe alte calități extraordinare ce ne inspiră și ne ajută să creștem armonios alături de voi. Fie ca viața să vă ofere doar zile pline de bucurie și fericire, iar iubirea și bunăstarea să vă înconjoare mereu!

Să ne trăiți la mulți ani, scumpe femei!

Rector

Emil Ceban, profesor universitar, dr. hab. șt. med., membru corespondent al AȘM

Mama

În această lume mare,
Cine veșnic grija poartă?
Și în fiecare clipă,
Gândul ei la noi se-ndreaptă.

Mama – cel mai falnic nume!
Mama – tainic legământ!
Mama – veșnică lumină!
Ea e soare pe pământ!

Ale ei raze ne-adună,
Și tratează din priviri,
Brațele precum o lună
Des la piept ne strâng plăpând.

Zâmbetul e cald ca pâinea,
Sufletul e diamant...
Fie-n veci doar sănătate
Și eternul sublimat.

Mama – zori de dimineată,
Cu mireasmă încărcat,

Rouă fragedă, curată,
Chip de inger conturat!

Mama – vis în somn de vară
Ce-i ascuns atent pe veci,
Falnică făclie arde
Și atent ne mai privești.

Mama – rândunica noastră,
Harnică ca o albină,
Fii mereu încununată
Ca o zână din grădină.

Fir de viață, fir de pace,
Mama – toate tu le ai!
Fie-ți pașii pe cărare
Parfumați cu flori de mai!

Cu mult sunet și culoare,
Astăzi este ziua ta,
Martie – e primăvară,
Tu ești sărbătoarea mea!

Dina Mičșanschi,

studentă în anul V, Facultatea de Medicină nr. 1

Congresul „MedEspera”, ediția a X-a

Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” în parteneriat cu Asociația Studenților și Rezidenților în Medicină din Moldova organizează **Congresul biennial internațional pentru studenți, doctoranzi și tineri medici „MedEspera”, ediția a X-a. Evenimentul va avea loc în perioada 24-27 aprilie 2024, sub egida Ministerului Educației și Cercetării și Ministerul Sănătății.**

Lucrările Congresului se vor desfășura în cadrul a 15 sesiuni științifice și 36 de workshopuri, ținute de personalități notorii din domeniul medicinei, stomatologiei și farmaciei.

MedEspera reprezintă o platformă viabilă pentru tinerii cercetători de a-și promova proiectele de cercetare și realizările științifice, de a-și dezvolta cunoștințele și de a stabili relații de colaborare și de prietenie cu semenii lor de peste hotare.

La forum s-au înscris peste 700 participanți, dintre care 599 naționali și 118 internaționali.

Pentru detalii accesează site-ul Congresului: www.medespera.md sau paginile pe social media: www.facebook.com/MedEspera www.instagram.com/medespera.asr.md

Ziua internațională a fetelor și a femeilor cu activități în domeniul științei

La 11 februarie am marcat Ziua internațională a fetelor și a femeilor cu activități în domeniul științei. Cu acest prilej minunat ne exprimăm admirația și respectul pentru eforturile susținute în dezvoltarea acestei ramuri în Republica Moldova. Universitatea promovează accesul egal al tuturor fetelor și femeilor în domeniile științelor medicale și farmaceutice și încurajează generarea ideilor și a inovațiilor. În prezent, ponderea femeilor în sfera cercetării și inovării este în ascendență, fapt ce se datorează perseverenței, creativității și consecvenței Domniilor voastre.

Stimate Doamne, apreciem curajul, devotamentul și ambiția de care dați dovadă pentru a vă valorifica potențialul, pentru viziunile moderne în activitatea de cercetare, dezvoltare și inovare, pentru abordările fondate

științific a problemelor de sănătate, pentru lansarea și implementarea proiectelor de cercetare. Sunteți un model de echilibru, consecvență și muncă asiduă, dăruire și răbdare

Vă dorim sănătate, forțe și energie creatoare, realizări notabile și aprecieri pe măsura așteptărilor. Vă încurajăm să păstrați acest elan puternic de dezvoltare continuă și

pentru noi toți, iar tinerele generații trebuie să cunoască femeile care dau impuls progresului științific și social.

consacrare în beneficiul sistemului medical și sănătății oamenilor.

Ziua Mondială de Luptă Împotriva Cancerului

Cancerul – un cuvânt tot mai sensibil nu doar la nivel mondial, ci și în Republica Moldova, în contextul în care **maladiile oncologice reprezintă cea de-a doua cauză a mortalității în țara noastră, după afecțiunile cardiovasculare.**

Anual, la 4 februarie, în întreaga lume este marcată Ziua Mondială de Luptă împotriva Cancerului, instituită de Uniunea Internațională de Control al Cancerului. Sloganul din anul 2024 – „Reducerea inechității în îngrijirea cancerului” (Close the Care Gap) se concentrează pe adoptarea strategiilor menite să reducă discrepanțele din sistem, precum și să asigure resurse financiare pentru tratarea pacienților oncologici.

Conform Biroului Național de Statistică, printre cele mai des întâlnite tumori maligne în țara noastră se numără: cancerul mamar, colorectal, de prostată, de piele și al traheei, ce reprezintă 52,6% din numărul total de tumori maligne. În

scopul reducerii consecințelor grave provocate de această maladie, a fost elaborat Programul național de control al cancerului pentru anii 2016-2025, al cărui obiectiv general constă în reducerea cu 7% a mortalității cauzate de cancer.

- Practicați sportul;
- Evitați situațiile de stres;
- Dezvoltați-vă un mod echilibrat de alimentație;
- Evitați expunerea abundentă la radiațiile ultraviolete și ionizante;

Prevenirea primară reprezintă un factor cheie pentru reducerea riscului apariției cancerului. În acest sens, medicii vin cu câteva recomandări:

- Evitați consumul de alcool și tutun;

- Efectuați controale anuale și consultați medicul specialist.

Fiți responsabili și aveți grijă de sănătatea Dumneavoastră!

Remarcabilul profesor universitar Ion Ababii – fost rector al USMF „Nicolae Testemițanu” – octogenar

Există oameni care își dedică viața în totalitate scopurilor și aspirațiilor personale, iar alții – unei cauze nobile... Dintre cei din urmă, dar întotdeauna cel dintâi este distinsul profesor universitar Ion Ababii, doctor habilitat în științe medicale, academician al Academiei de Științe a Moldovei, care, pe tot parcursul carierei sale, a demonstrat că Omul sfințește locul, nu locul pe om. A exercitat conștiințios, responsabil și cu demnitate funcția de rector al Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova, ministru al sănătății, cadru didactic, medic ORL, șef al Catedrei de otorinolaringologie ș.a. Grație capacității extraordinare de muncă, spiritului analitic și întreprinzător, intransigenței și integrității morale, responsabilității și profesionalismului, respectului și corectitudinii față de oameni, a reușit să rămână devotat Almei Mater, în pofda tuturor dificultăților pe care le-a întâmpinat de-a lungul timpului.

Ion Ababii este unul dintre creatorii moderni ai școlii și științelor medicale și farmaceutice din țara noastră, un reformator al sistemului medical autohton, un promotor al valorilor instituționale, care a avut o contribuție semnificativă la dezvoltarea învățământului superior medical și a patrimoniului USMF „Nicolae Testemițanu”. Prin întreaga sa activitate – didactică, clinică, managerială și științifică, Ion Ababii s-a evidențiat cu pregnanță în funcția de rector al USMF „Nicolae Testemițanu”, fiind unul dintre cei mai longevivi manageri ai instituției și un vizionar strategic al educației medicale și farmaceutice din țară. A reușit să păstreze tradițiile și să modernizeze Universitatea în conformitate cu cerințele contemporane, Alma Mater devenind una dintre cele mai prestigioase instituții de învățământ superior din Republica Moldova, recunoscută și la nivel internațional pentru calitatea programelor de studii, excelența și performanța în activitatea de cercetare.

Îi suntem profund recunoscători pentru elaborarea și implementarea Strategiei de dezvoltare instituțională pentru perioada 2011-2020 și a celei de informatizare, ce au contribuit la modernizarea și extinderea infrastructurii universitare, internaționalizarea procesului de instruire, sporirea calității asistenței medicale și activității de cercetare,

aplicarea tehnologiilor informației și comunicațiilor în managementul organizațional și în toate procesele universitare. Grație inițiativelor și proiectelor Domniei sale, reformei învățământului superior medical și farmaceutic și implementării standardelor internaționale de calitate, USMF „Nicolae Testemițanu” devine prima universitate din regiune acreditată la nivel instituțional de către Federația Mondială pentru Educație Medicală și Consiliul Dentar din California, SUA.

Sub conducerea rectorului Ababii au fost fondate noi subdiviziuni didactice, au fost extinse și consolidate bazele clinice ale catedrelor amplasate în instituțiile medico-sanitare publice, evidențiind rolul și importanța acestora pentru sistemul de sănătate. Cu suportul partenerilor naționali și celor internaționali, a reușit să creeze: Clinica Universitară de Asistență Medicală Primară, două clinici universitare stomatologice, Centrul Farmaceutic Universitar „Vasile Procopișin”, Centrul Universitar de Simulare în Instruirea Medicală, Centrul Științifico-Practic în domeniul Plantelor Medicinale, Centrul Universitar de Reabilitare Medicală, Centrul de Evaluare Academică, Aleea savanților și medicilor iluștri, Complexul Sociocultural Universitar ș.a. În vederea alinierii instruirii medicale la standardele internaționale, formării specialiștilor înalt calificați pentru sistemul național de sănătate și alte țări, sporirii calității asistenței medicale și diversificării serviciilor medicale prestate populației, în ultimii ani a militat pentru crearea unui spital universitar – un centru modern cu profil larg după modelul țărilor baltice.

Printre direcțiile prioritare de activitate ale rectorului Ion Ababii au fost cooperarea internațională, managementul resurselor umane, dezvoltarea patrimoniului universitar și implementarea sistemului de management al calității în toate domeniile strategice de activitate ale Universității. A creat parteneriate și punți de legătură cu universități de profil și instituții de cercetare de peste hotare, ce au facilitat integrarea Universității în rețeaua instituțiilor superioare de învățământ medical din întreaga lume.

Profesorul Ababii este unul dintre cei mai înflăcărați susținători ai modernizării învățământului superior medical și a sistemului autohton de sănătate, inclusiv în perioada în care a exercitat funcția de ministru al sănătății, insistând asupra implementării standardelor de calitate și centrării procesului educațional pe formarea și dezvoltarea competențelor studenților și medicilor rezidenți, pe perfecționarea programelor de studii și ajustarea acestora la exigențele contemporane. O atenție deosebită a acordat dezvoltării formelor de instruire universitară, prin crearea Școlii de Management în Sănătate Publică și a Școlii doctorale în domeniul Științe medicale, și a programelor de studii postuniversitare prin rezidențiat, secundariat clinic și de educație medicală continuă.

Rectorul Ion Ababii a contribuit substanțial și la dezvoltarea parteneriatelor în domeniul stomatologiei, farmaciei, asistenței medicale generale (nursingului) și cooperării interbibliotecare. Grație dumnealui, în prezent Biblioteca Științifică Medicală are un parteneriat durabil cu 12 biblioteci medicale din Statul Carolina de Nord, SUA. Ca rezultat al colaborării moldo-americane, biblioteca universitară beneficiază de donații valoroase de publicații medicale, acces la baze de date de profil medical și farmaceutic, împrumut interbibliotecar de publicații prin livrarea electronică a articolelor științifice, cursuri de instruire continuă pentru bibliotecari.

Domnia sa a fost mereu preocupat de îmbunătățirea condițiilor de studii și de trai ale studenților și medicilor rezidenți, crearea condițiilor optime de lucru pentru salariați, motivarea și stimularea materială a angajaților. Astfel, pe parcursul întregii sale activități profesionale, dumnealui a susținut oamenii din echipa managerială, promovând principiul

meritocrației și al profesionalismului. Grație acestor calități umane, Ion Ababii se bucură, până în prezent, de respect și admirație pentru verticalitatea și poziția sa civică, fapt ce a inspirat încredere și siguranță comunității universitare.

În plan didactic, în calitate de profesor universitar și șef al Catedrei de otorinolaringologie, Ion Ababii a contribuit la educarea și formarea multor generații de medici ORL. În paralel, a desfășurat o amplă activitate științifică atât ca autor, publicând numeroase studii științifice, cât și în calitate de conducător științific în elaborarea tezelor de doctor și doctor habilitat în științe medicale. A semnat peste 540 de lucrări: 11 monografii, 450 de articole publicate în reviste științifice din țară și străinătate, 10 manuale și 30 de îndrumări metodice, ce constituie surse de referință pentru studenți, medici rezidenți și practicieni, și 39 de brevete de invenție. Palmareșul său științific cuprinde o serie de inovații ce au deschis noi direcții de cercetare în medicină. Este fondatorul școlii științifice de otorinolaringologie pediatrică și a Laboratorului de cercetări științifice în acest domeniu. Profesorul Ababii a fost mentorul a 10 doctori în științe medicale și șase doctori habilitați.

Prin contribuția sa în dezvoltarea învățământului superior medical și a științelor medicale, profesorul Ion Ababii a devenit o personalitate marcantă în țară și peste hotare, aducând plusvaloarea țării noastre. Domnia sa este un model de slujire cu abnegație Almei Mater, consacrand peste șase decenii din viața misiunii nobile de medic, pedagog, cercetător, manager și savant. În semn de recunoaștere a

activității sale multilaterale, i-a fost conferit titlul onorific „Om Emerit” al Republicii Moldova, a fost apreciat cu numeroase distincții, printre care: *Ordinul Republicii*, *Ordinul „Prietenia popoarelor”*, *Medalia „The Name in Science”* (Oxford), *Marea Medalie de*

Aur Albert Schweitzer, *Medalia de Aur Paul Erlich*, *Medalia „Robert Koch”*, *Medalia „Dimitrie Cantemir”* a AȘM, *Medalia „Nicolai Pirogov”*, *Ordinul „Bogdan Intemeietorul”*, *Insigna „Eminent al ocrotirii sănătății”* din Republica Moldova ș.a.

Meritele academicianului Ion Ababii sunt recunoscute atât pe plan național, cât și internațional, iar drept dovadă sunt titlurile de care s-a învrednicit: președinte al Asociației Științifico-Practice a Otorinolaringologilor din Republica Moldova, membru de onoare al Academiei Medicale din Polonia, Academiei ORL a Flotei Militare Maritime din Rusia, Societății Rinologilor din Rusia, Academiei de Științe din Finlanda, Academiei ORL din SUA, membru al colegiilor de redacție la diverse reviste științifice de profil medical ș.a.

Distins Domnule Profesor Ion Ababii, cu prilejul venerabilei aniversări, vă felicităm cordial și vă transmitem alee cuvinte de recunoștință, respect și înaltă apreciere pentru toate proiectele de fortificare a învățământului superior medical și farmaceutic și a sistemului național de sănătate, promovarea științelor medicale și a Almei Mater în țară și peste hotare. Vă urăm multă sănătate, pace și liniște sufletească, forțe noi și energie creatoare, bunăstare și împliniri alături de oamenii dragi, să vă bucurați de stimă și realizările colegilor și discipolilor Dumneavoastră, să vă mândriți cu succesele copiilor și nepoților. La mulți ani viguroși!

Profesorul Valeriu Burlacu – omagiat în cadrul unei conferințe

Membrii ai comunității universitare, academicieni, colegi de facultate, medici stomatologi din întreaga țară și studenți s-au întrunit în cadrul unei conferințe naționale cu participare internațională dedicată profesorului universitar Valeriu Burlacu, care a împlinit venerabila vârstă de 80 de ani. Manifestarea s-a desfășurat pe data de 22 februarie 2024 cu genericul „Actualități în stomatologia multidisciplinară”, fiind organizată de Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” în parteneriat cu Asociația Stomatologilor din Republica Moldova și Academia de Științe a Moldovei.

Rectorul Emil Ceban a venit cu un mesaj de apreciere, evocând realizările profesorului Burlacu și mulțumindu-i pentru contribuția substanțială la dezvoltarea învățământului superior medical și a științelor medicale, și îmbunătățirea calității asistenței stomatologice. „Profesorul Valeriu Burlacu a dat dovadă de calități umane deosebite, realizând o activitate multilaterală valoroasă, fapt ce i-a adus înalta apreciere din partea specialiștilor în domeniu atât din țară, cât și de peste hotare. Unul dintre meritele sale este lansarea a trei direcții în stomatologie: terapia de refacere directă a țesuturilor dentare dure, endodonția clinică și practică, albirea dinților, cu elaborarea ulterioară a programelor

de perfecționare a medicilor stomatologi pe care le-a implementat în țară”, a accentuat rectorul.

În semn de apreciere și recunoaștere a excelenței și performanțelor în activitate, obținute prin muncă asiduă și devotament profesional, pentru aport considerabil la dezvoltarea stomatologiei autohtone, promovarea Almei Mater în țară și peste hotare, distinsul profesor a fost apreciat cu Diploma de onoare a USMF „Nicolae Testemițanu”. Profesorul Burlacu a menționat că „cea mai înaltă apreciere care poate exista este la locul de muncă, unde colectivul te apreciază. Mai mare distincție nu poate exista”.

Decanul Facultății de Stomatologie Oleg Solomon a remarcat că prof. Valeriu Burlacu este mentorul Facultății de Stomatologie, întotdeauna a fost deschis pentru a da sfaturi, idei și direcții de dezvoltare. Domnia sa a încurajat și continuă să motiveze participarea studenților și a tinerilor medici stomatologi la conferințele naționale și internaționale. Este membru de onoare al Facultății și al Asociației Stomatologilor din Republica Moldova, dar și omniprezent în viețile oamenilor pe care i-a ajutat să crească profesional.

Dr. Irina Nicoleta Zetu, vicepreședinta Colegiului Medicilor Stomatologi din Iași, i-a oferit octogenarului o diplomă de apreciere a activității prodigioase, menționând faptul că Domnia sa întotdeauna a

fost o punte de legătură între medicii ieșeni și stomatologii din Republica Moldova.

Prezentă la eveniment, profesora Norina Consuela Forna de la Universitatea de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa” din Iași a asociat numele profesorului Burlacu cu un *pedestal al medicinei stomatologice atât din Moldova, dar și pe întreg mapamondul.*

De asemenea, mesaje de felicitare i-au adresat academicianul Victor Lăcusta și reprezentantul Universității „Dunărea de Jos” din Galați.

În final, profesorul Valeriu Fala, șef al Catedrei de stomatologie terapeutică, m.c. al AȘM, a evidențiat lea-

și ați promovat standardele de etică și profesionalism de care se ghidază zilnic”, a punctat succesorul său Valeriu Fala. Profesorul Valeriu Burlacu a mulțumit tuturor celor prezenți pentru mesajele sincere și profunde, ce i-au înduioșat sufletul și l-au umplut de energie și putere, exprimându-și emoțiile și trăirile în versuri. În continuare, în cadrul conferinței științifice au fost abordate subiecte de actualitate, precum: tendințe actuale în stomatologie, terapia medicamentosă rațională în stomatologie, tratamentul chirurgical al despicăturilor de palat totale prin prisma complicațiilor postoperatorii, analiza stării de sănătate orală a copiilor din regiunile cu concentrații joase de fluor în apa potabilă, limfadenitele la copii, remodelări tisulare și morfologice în tratamentul ortodontic, concepte actuale în ortodonție, tranziția către soluții digitale în tratamentul implanto-protetic pentru pacienții cu edentații subtotale și totale, particularitățile anatomice și biomecanice a suprafețelor de contact interdentare ale dinților permanenți, modificări morfologice în gingivita hiperτροφică, particularitățile de tratament ale leziunilor periapicale extinse, metode de diagnostic și tratament a bolilor în regiunea oro-maxilo-facială, tratamentul afecțiunilor orale cu un medicament antiinflamator local cu acțiune antiseptică și anestezică.

Gala Studenților Laureați 2023

Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova și-a desemnat cei mai buni studenți și medici rezidenți, care s-au remarcat prin reușită academică, abilități științifice și organizatorice, dar și participare la activități extracurriculare pe parcursul anului. Celebrarea medicinștilor a avut loc pe data de 19 decembrie 2023 în cadrul celei de-a XI-a ediții a Galei Studenților Laureați, organizată în parteneriat cu Asociația Studenților și Rezidenților în Medicină din Moldova.

Rectorul Emil Ceban a evidențiat performanțele tinerilor medicinști și farmaciști: bursierii de merit din partea statului, voluntarii la acțiunile de solidaritate pentru refugiații ucraineni, organizatorii campaniilor de informare și flashmoburi ș.a. De asemenea, studenții au participat la numeroase acțiuni cu impact social: campanii de donare a sângelui, de promovare a modului sănătos de viață, de instruire a liceenilor privind acordarea ajutorului medical de urgență, de înverzire a plaiului și de organizare a vizitelor la micuții internați în spitale. Totodată, medicinștii au înregistrat rezultate remarcabile la numeroase competiții sportive interuniversitare, naționale și internaționale.

„Voi sunteți cei mai buni dintre cei mai buni tineri ai acestei țări – un exemplu demn de urmat. Mizăm mult pe inteligența, creativitatea și perseverența voastră. Vă dorim să deveniți specialiști competenți în domeniul sănătății, promotori ai modului sănătos de viață și oameni cu o înaltă cultură morală și responsabilitate civică”, a menționat rectorul.

În continuare, rectorul a înmănat premiile la categoria **Abilități organizatorice** studenților: Daniela Machidon, Cristina Grajdean, Luca Bolandău, Pavel Chisaru – toți de la Facultatea de Medicină nr. 1, Jai Saini, Facultatea de Medicină nr. 2, Maria Iepure, Facultatea de Farmacie, și Ionela Soroceanu de la Facultatea de Stomatologie.

La categoria **Studii** au fost nominalizați studenții care au obținut cea mai înaltă me-

die pe parcursul anilor de studii. Premiile au fost decernate de către prim-prorectorul Olga Cernețchi, prorector pentru activitatea didactică. „În prezent sunteți prinși în evaluări, dar va veni timpul să luați admiterea la studii în rezidențiat și să vă angajați în câmpul muncii, și atunci veți înțelege că aceste cunoștințe, pe care le-ați obținut la universitatea noastră, sunt suficiente pentru a activa în orice colț al lumii. Vorbesc din experiența colegilor mei, a profesorilor voștri, dar și a celor peste 60 mii de absolvenți ai Universității”, a afirmat prim-prorectorul.

La categoria **Studii** au fost premiați: Carolina Guzun și Haj Maisun Muaviya – programul Medicină, Mariana Țibuh – programul Tehnologie radiologică, Petru Comanda – programul Sănătate publică, Ana Nicolaev – programul Stomatologie, Alexandra Vișcovschi – programul Medicină preventivă, Aureliu Brînza – programul Optometrie, și Nicoleta Covalșchi – programul Asistență medicală generală.

Gala a continuat cu înmănarea premiilor laureaților la categoria **Cercetare și inovare** de către prorectorul pentru activitate clinică și rezidențiat Valeriu Revenco, care a venit cu un îndemn către viitorii medici rezidenți de a pune mai multă pasiune în dobândirea noilor cunoștințe și să vadă tot timpul paharul plin, chiar dacă e pe jumătate. La categoria dată au fost menționați studenții: Maria-Magdalena Pojoga, Mihaela Coșpormac, Dan Croitoru, Maria Lungu, Cezar Zagorceanu, Daniela Ciobanu, programul Sănătate publică – toți de la Facultatea de Medicină nr. 1, Alina Cereniuc, Facultatea de Farmacie, Daniel Danila, Facultatea de Stomatologie, Rachel Manoj și Fathima Nizamudeen de la Facultatea de Medicină nr. 2.

„Sunt aici pentru a aprecia realizările înregistrate de studenții noștri în sport, care, după fiecare victorie obținută în cadrul competițiilor, au ridicat cu mândrie drapelul Universității. Vă îndemn să vă stabiliți în continuare obiective înalte, să munciți și să le atingeți”, a menționat prorectorul pentru activitate socială Marcel Abraș, care a decernat premiile la categoria **Sport**:

Cricket feminin: studentele Facultății de Medicină nr. 2 – Anish Charis, Abila Abdulla, Ansari Dilnaz, Dinesh Sredha și Rishika Reddy;

Selecționata Universității de armwrestling: studenții Cristian Rența, Facultatea de Stomatologie, David Daftian, Facultatea de Medicină nr. 1, Rașir Jajahan, Facultatea de Medicină nr. 2; Nicoleta Bodrug, medic rezident, specialitatea Epidemiologie;

Selecționata Universității la joc de dame: Maria Chisalița și Valentina Rotaru, studente la Facultatea de Stomatologie, Daniel Cristea și Ciprian Rudic – studenți la Facultatea de Medicină nr. 1; Iurie Noroc, medic rezident, specialitatea Otorinolaringologie;

Selecționata Universității de volei feminin: Ana Nicolaev, studentă la Facultatea de Sto-

matologie, Dumitrița Lefter, Cătălina Corniță, Victoria Cîrpac, Maria-Magdalena Vicol, Ionela Nicoară, programul Fiziokinetoterapie și reabilitare – toate studente la Facultatea de Medicină nr. 1; medicii rezidenți Inga Ceaglei și Sofia Gavriuşenco;

Selecționata Universității de fotbal: Adrian Vicol, Stanislav Balan, Vladimir Fanea, Matei Secieru, Irinel Panainte, Dan Rotaru, Vasile Risipan, Cătălin Ungureanu și Vasile Goreanu – toți studenți la Facultatea de Medicină nr. 1, Dan Gribenco, student la Facultatea de Stomatologie; Igor Cernavca, medic rezident, specialitatea Ortopedie și traumatologie; Gheorghe Palade, absolvent al USMF „Nicolae Testemițanu”;

Selecționata Universității de volei masculin: medicii rezidenți – Victor Doina, specialitatea Cardiologie, Corneliu Mîtcu-Donica, specialitatea Urologie, Constantin Constantin, specialitatea Anesteziologie și terapie intensivă, Ștefan Smolnițchi, specialitatea Stomatologie; Pavel Covaș, programul Fiziokinetoterapie și reabilitare, Gabriel Burdujan, programul Asistență medicală generală, Mihail Tătaru – toți studenți la Facultatea de Medicină nr. 1, și Maximilian Calupa, student la Facultatea de Stomatologie;

La aceeași categorie au fost premiați studenții Facultății de Medicină nr. 1: Cornelii Țurcanu – locul I la **Triathlon**, și Artemie Pastuhov – locul I la **Universiada Națională la Lupte 2023**, Sindy Vainshtein, studentă în anul I la Facultatea de Stomatologie – campioana Republicii Moldova la **Judo**.

„Nominalizările din cadrul Galei sunt o dovadă în plus că sunteți cei mai buni studenți, iar faptul că ați ales USMF „Nicolae Testemițanu” vorbește despre faptul că sunteți empatici. Să păstrați în sufletele voastre bunătatea, să vă bucurați de spiritul energic și tinerețe. Universitatea e mereu alături de Dumneavoastră pentru a vă susține toate ideile”, a menționat Victoria Craveț, prorector pentru activitate economico-financiară, care a oferit premiile la categoria **Voluntariat**: Rareș Lile, Liviu Mereaci,

Ludmila Rusu, Sorin Cenușă, Daniela Ciorici, Valeria Lopatinschi, Lucian Tofan, Vlada Stafii și Cătălina Triboni, programul Sănătate publică, – toți studenți la Facultatea de Medicină nr. 1, și Dreyah Candice Dympep, studentă la Facultatea de Medicină nr. 2.

Pentru al doilea an consecutiv, în cadrul Galei au fost nominalizați cei mai activi promotori ai Universității. „Cea mai eficientă promovare o fac studenții și absolvenții universității noastre. Premiem pe cei care au motivat prin mesajele lor alți tineri, elevi, care aspiră să devină medici, farmaciști, medici stomatologi sau specialiști în domeniul sănătății”, a subliniat Silvia Ciubrei, șefa Departamentului Comunicare și Relații Publice, care a înmănat premiile laureaților la categoria **Promotorul USMF „Nicolae Testemițanu”**: Asociația Studenților și Rezidenților în Medicină din Moldova, Asociația Studenților Stomatologi din Moldova, Asociația Studenților Farmaciști din Republica Moldova, Eugen Valic, Ana Grinciuc, Maximian Curoșu, Marius Gheras, programul Sănătate Publică, Daniela Ciobanu, programul Sănătate publică, – toți studenți la Facultatea de Medicină nr. 1; Nicoleta Bodrug, medic rezident la specialitatea Epidemiologie.

Maria Muntean, vicepreședinte al Asociației de Nursing din Republica Moldova, a acordat Trofeul **Florence Nightingale** studenților din anul IV de la programul Asistență medicală generală: Mădălina Oprea, Alexandra Moraru, Emanuela Ridcodubschi și Ana-Maria Gaburici.

Totodată, Natalia Chihai, vicepreședintă a Federației Sindicale „Sănătatea”, a menționat cu diplome cei mai activi membri ai organizației sindicale din domeniul sănătății: Cătălina Saracuta, Beatrice Tifon, Maximian Curoșu, Vlada Iuțiuș, Irina Curoșu și Ecaterina Sărăcuțu, Crina Arama, programul Optometrie, Adriana Golban, programul Asistență medicală generală, – toți studenți la Facultatea de Medicină nr. 1.

Spectatorii Galei au avut parte de un program cultural-artistic, cu colinde și tradiționale urături a studenților, precum și scenete cu personaje caracteristice sărbătorilor de iarnă.

Asociația Studenților Stomatologi din Moldova – laureată a Galei Premiilor Naționale pentru Tineret 2023

Asociația Studenților Stomatologi din Moldova a obținut Diploma de mențiune la categoria „Autogovernanța studențească a anului”.

Premiul a fost decernat de Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova și Agenția Națională pentru Tineret în cadrul Galei Premiilor Naționale pentru Tineret 2023.

„Această distincție denotă recunoașterea eforturilor tuturor studenților de la Facultatea de Stomatologie, care se implică activ în sfera extracurriculară a Universității de Stat

de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, a afirmat Daniel Danila, președintele organizației.

Gala Premiilor Naționale pentru Tineret este organizată anual și are drept obiectiv recunoașterea realizărilor, performanțelor și a contribuției tinerilor, specialiștilor și lucrătorilor de tineret, precum și a structurilor și organizațiilor de tineret pe parcursul anului.

Premiile sunt oferite la următoarele categorii: **Specialistul de tineret al anului din cadrul APL de nivelul II**, **Consiliul școlar al elevilor**

al anului, **Lucrătorul de tineret al anului**, **Centrul de tineret al anului**, **Consiliul local al tinerilor al anului**, **Autogovernanța studențească**, **Solidaritate**, **Diaspora acasă**, **Inovație socială**, **Promovarea patrimoniului și culturii naționale**, **Promovarea drepturilor fundamentale ale tinerilor**, **Start-up în antreprenariat**, **Cercetare și inovare**, **Leadership** și anunțarea „Capitalei Tineretului” pentru anul viitor.

Felicitări, dragi studenți!
Vă dorim noi proiecte realizate cu succes!

Laureați ai Galei studenților originari din Republica Moldova

Studenții Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” Cezar Zagoreanu, anul V la Facultatea de Medicină nr. 1, Cristina Stahi, anul III, și Dorin Boguș, anul V la Facultatea de Farmacie, au fost desemnați laureați ai Galei studenților originari din Republica Moldova-2023, ediția a XI-a. Tinerii au fost menționați la categoria Erasmus+ pentru participare în mobilități academice în Grecia și Germania.

Partea festivă a avut loc pe data de 27 decembrie 2023 și a inclus premierea studenților la 5 categorii: licență, masterat, doctorat, arte, Erasmus+ și Premiul Mare „Studentul anului”. Totodată, au fost conferite și distincții speciale, precum: *Reveniri care inspiră*, *Repatriot*, *Inovație și Cercetare și Profesorii care inspiră*.

La ceremonie a fost prezentă Președinta Republicii Moldova Maia Sandu, care a felicitat studenții pentru succesele remarcabile și munca depusă în anul 2023, îndemnându-i să continue să reprezinte țara cu mândrie, să devină profesioniști în domeniul de activitate ales și să revină acasă pentru a implementa tot ce cunosc. „În procesul de aderare la Uniunea Europeană vom avea nevoie de profesioniști în toate domeniile, gata să muncească cu dăruire și pasiune pentru transformarea țării”, a accentuat șefa statului.

Evenimentul, organizat anual de Liga Studenților Originari din Republica Moldova, a reunit tineri care studiază peste hotare sau care au beneficiat de mobilități academice în străinătate. La ediția curentă au fost depuse 140 de dosare din 15 țări.

Proiectul a fost lansat în anul 2013 de către Asociația Studenților Moldoveni din Franța „Jeunes Moldaves” în parteneriat cu Biroul Relații cu Diaspora al Cancelariei de Stat. Scopul programului este de a promova rezultatele academice excepționale ale studenților și absolvenților moldoveni din străinătate, prin conectarea diasporei la comunitatea universitară din țara noastră. Obiectivele principale constau în identificarea, recunoașterea și promovarea celor mai buni studenți originari din Republica Moldova, care își fac studiile peste hotare și au atins rezultate remarcabile în plan academic și extracurricular la nivel internațional.

Mobilitate în Turcia în cadrul programului SCOPE

Eugenia Briciuc, studentă în anul V la Facultatea de Medicină nr. 1, a realizat un schimb de experiență la Spitalul Hitit Üniversitesi Erol Olçok Eğitim ve Araştırma Hastanesi din orașul Çorum, Republica Turcia, în cadrul Departamentului Ginecologie și Obstetrică și cel de Reproducere Asistată.

Programul SCOPE a fost ultimul obiectiv realizat în anul 2023. Pe lângă posibilitatea de a călători și a vizita o țară atât de colorată precum Turcia, experiența fantastică și norocul să întâlnești o echipă frumoasă au făcut ca o bucată din inima mea să rămână acolo, unde abia aștept să mă întorc. Laboratorul de embriologie m-a fascinat, căci acolo visele devin realitate, iar minunile nu întârzie să apară. Timp de câteva săptămâni SCOPE mi-a oferit posibilitatea să fac față celor mai interesante provocări din Departamentul Ginecologie și Obstetrică, să învăț de la cei mai buni specialiști și să practic meseria care îmi este dragă”, a declarat Eugenia Briciuc. Ea spune că una dintre cele mai plăcute amintiri este aniversarea zilei sale de naștere, când, știind că simțea un dor nebun de casă, întreg stafful a avut grijă să o facă să se simtă ca „într-o familie”.

„Acestă oportunitate m-a învățat că totul este posibil dacă ești disciplinat, muncești și ai oameni valoroși alături, de aceea sunt sigură că tot ce e mai frumos abia urmează. Am revenit acasă inspirată și motivată să devin un specialist și mai bun în țara mea”, a spus medicinista.

Din anul 2015, Asociația Studenților și Rezidenților în Medicină a devenit membră a Federației Internaționale a Asociațiilor Studenților în Medicină (IFMSA) și a Asociației Europene a Studenților în Medicină (EMSA), iar acest fapt oferă studenților oportunitatea de a efectua stagii, timp de patru săptămâni, în Brazilia, Cehia, Egipt, Grecia, Indonezia, Kazahstan, Portugalia, Ucraina, Turcia și Rusia.

Până în prezent, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” a semnat 106 acorduri de colaborare cu instituții de profil din 27 de țări, ce asigură mobilitatea academică a studenților, a medicilor rezidenți și a cadrelor didactice, oferindu-le posibilitatea de a efectua stagii de documentare și practice, de a participa în proiecte comune și de a studia limbile moderne. USMF „Nicolae Testemițanu” este parteneră în peste 10 proiecte de mobilitate ERASMUS+ finanțate din fonduri europene.

Bursele, stagiile, granturile – opțiunile de mobilitate academică sunt disponibile pe pagina: <http://dreie.usmf.md/burse-stagii-granturi>. O experiență trăită peste hotarele țării reprezintă o oportunitate de dezvoltare personală și profesională, încurajată intens la universitatea noastră.

USMF „Nicolae Testemițanu” este membră cu drepturi depline a mai multor organizații naționale și internaționale, printre care: Agenția Universitară a Francofoniei, Asociația Școlilor Medicale din Europa, Asociația Internațională a Universităților, Asociația pentru Educație Medicală din Europa ș.a.

Mediciniiștii din India au celebrat Ziua Republicii

Comunitatea studenților internaționali originari din India care își fac studiile la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova au marcat una dintre sărbătorile lor naționale – Ziua Republicii. Această zi marchează evenimentul proclamării Republicii India drept stat suveran și democratic, atunci când, la 26 ianuarie 1950, a intrat în vigoare Constituția țării.

Evenimentul a avut loc la Complexul Sociocultural Universitar și a debutat cu arborarea drapelului de stat al Indiei de către rectorul Universității Emil Ceban și Jai Saini, student în anul V la Facultatea de Medicină nr. 2, liderul mediciniiștilor indieni.

În ținute vestimentare naționale, mediciniiștii originari din India au intonat imnul de stat și au celebrat această sărbătoare printr-un program artistic de divertisment, conceput pentru a expune istoria și cultura prin dans, cântec, bucătăria tradițională și aplicarea tatuajelor cu henna.

Rectorul Emil Ceban a adresat tinerilor felicitări cu acest prilej, punctând câteva repere din colaborarea internațională cu statul India, care a început în anul 2000, când primul cetățean indian a fost înmatriculat la studii la USMF „Nicolae

Testemițanu”. La început studenții erau recrutați preponderent din nordul țării, mai apoi a fost extinsă colaborarea fructuoasă cu instituții din regiunea de sud, mai ales cu statele Kerala și Tamil Nadu. „Universitatea noastră asigură tot suportul necesar studenților internaționali pentru integrare în comunitatea universitară și societate în general, respectând cultura și tradițiile lor naționale”, a declarat rectorul Ceban.

rul pentru activitate socială Marcel Abraș.

Decanul Facultății de Medicină nr.2 Mircea Bețiu a menționat că grație studenților din India putem interacționa mai îndeaproape cu cultura acestei țări, recunoscută prin coloritul ei exotic: „Suntem mândri că faceți parte din familia USMF „Nicolae Testemițanu” și vă dorim să deveniți medici buni, de valoare și lideri în comunitățile în care veți reveni la voi acasă”.

„Țara voastră a pregătit tineri foarte buni, care știu să-și promoveze valorile și tradițiile Indiei în toată lumea. Să vă mențineți acest spirit de echipă în continuare, să promovați tradițiile voastre, dar să țineți cont și de cele ale țării care acum vă găzduiește”, i-a îndemnat prorectorul pentru activitate socială Marcel Abraș.

Actualmente, la universitatea noastră studiază 1267 de cetățeni ai Indiei din toate zonele geografice, dar preponderent din statul Kerala – 950 de studenți și din statul Tamil Nadu – 48. Instruirea se desfășoară în conformitate cu cerințele Consiliului Medical al Indiei.

Mediciniiștii au donat circa 100 litri de sânge

Studenții, medicii rezidenți și angajații Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova au manifestat solidaritate umană și compasiune, participând într-un număr mare la o nouă ediție a acțiunii „Donează sânge – fii erou!”.

Scopul campaniei naționale este de a suplini rezervele de sânge în țara noastră, de a promova modul sănătos

de viață și de a dezvolta spiritul de responsabilitate socială al oamenilor. Evenimentul a fost organizat în data de 29 februarie 2024, în parteneriat cu Asociația Studenților și Rezidenților în Medicină din Moldova și Centrul Național de Transfuzie a Sângelui, fiind colectați circa 100 litri de sânge.

Printre donatori a fost și Joshua Biju, student în anul III la Facultatea de Medicină nr. 2, originar din India, care ne-a mărturisit că donează sânge pentru prima dată și, cu siguranță, va face din aceasta o tradiție. „Multe țări se confruntă cu o criză de rezerve de sânge, motiv pentru care e foarte important să donăm, deoarece oferim cuiva o șansă la viață”, a spus medicinistul.

La fel, în premieră, a donat sânge și Anastasia Lica, studentă în anul II la Facultatea de Medicină nr. 1: „Am fost foarte emoționată la început, dar după prelevarea sângelui m-am simțit foarte mândră de mine. Este un gest simplu, dar pentru persoanele aflate în stare gravă este o salvare, de aceea îndemn pe toată lumea să doneze sânge.”

Transmitem sincere mulțumiri tuturor participanților la acțiunea „Donează sânge – fii erou!”, care au fost generoși pentru sănătatea oamenilor!

Univers sportiv

Nicoleta Vatamaniuc – campioana Republicii Moldova la judo

Adresăm felicitări Nicoletei Vatamaniuc, studentă în anul I la Facultatea de Medicină nr. 1, pentru obținerea titlului de campioană la judo, la categoria de 78 kg. Victoria a fost raportată în cadrul Campionatului Republicii Moldova la Judo Tineret Under 21, organizat de Federația de Judo a Republicii Moldova, sub auspiciul Ministerului Educației și Cercetării al RM. Evenimentul a avut loc la Manejul de Atletism din Chișinău, pe data de 25 februarie.

Nicoleta frecventează Secția de judo în cadrul universității noastre, fiind antrenată de către Vladimir Diaconu, lector superior la Catedra de educație fizică.

Noi performanțe în continuare!

Adresa redacției:
bd. Ștefan cel Mare, 165,
mun. Chișinău,
MD 2004

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Silvia CIUBREI Aurelia PAHOMEA Larisa BRATCO
Inga MUSTEAȚĂ Cătălina GÎLCA Ruxanda TUDOREANU

Redactor: Galina ȚURCAN

Fotografii: Departamentul Comunicare și Relații Publice

Telefoane de contact:
022 205 235, 022 205 355,
022 237 653
E-mail: relatiipublice@usmf.md

Materialele publicate reflectă
opinia autorilor, care
nu întotdeauna coincide
cu cea a redacției.

Tipografia
Editurii UNIVERSUL
Tipar ofset, com.224
Tiraj 1000 ex.